

Zvestoba pristnim vrednotam

Lahko bi rekli, da je bil čas pred skoraj dva tisoč leti, ko se je rodil Kristus, na nek način podoben našemu. Antična civilizacija se je bližala svojemu koncu, postalo je jasno, da nadutost rimskih cesarjev, ki so si podjarmili vedno nova in nova ljudstva, ne bo trajala večno, ljudje so začeli spoznavati, da poleg vojaške, politične in gospodarske moči obstajajo še kakšne druge, površnemu in neobčutljivemu človeku skrite in težko dostopne vrednote.

Poročilo evangelista Mateja o Jezusovem rojstvu je sila kratko, govori le o tem, kako se je Marija zaročila z Jožefom, ki jo je hotel že odsloviti, ko je spoznal, »da je bila noseča od Svetega Duha«. Prikazal se mu je nato Gospodov angel, ki ga je odvrnil od te namere in napovedal, da bo Marija rodila sina z imenom Jezus, »kajti on bo odrešil svoje ljudstvo njegovih grehov.« Napačno bi bilo, če bi ob branju evangeljskega odlomka z zgodovinopisno metodo skušali le rekonstruirati resnično dogajanje, kajti če hočemo iz tega pisanja izluščiti globlje, verske razsežnosti, potem je nujno osredotočenje na nekatere besede in pojme, ki v sebi skrivajo zunanjim čutilom prikrit, simboličen pomen. Navsezadnje na takem dojemanju sloni človekovo ne samo versko, ampak vsakršno udejstvovanje na duhovnem, kulturnem, umetnostnem in podobnih področjih.

Ko smo prišli do tega spoznanja, potem nekoliko drugače, ne zgolj zunanje, razumemo besede, kot so »Gospodov angel«, »Sveti Duh«, »Jezus«, pri čemer nam je v pomoč tudi svetopisemska znanost. Le-ta nam namreč pojasni, da je Gospodov angel ime, ki že v Stari zavezi označuje poseg Boga samega, Duh pa je pomenil življenjski zagon, toploto, ki oživilja vse. Navsezadnje tudi ime Jezus ni slučajno, saj ga razlagajo kot »Gospod rešuje«.

Če opisane svetopisemske dogodke prepojamo v drugačni, ponotranjeni luči, potem se nam še bolj prazen zazdi strah kralja Heroda, ki se je, obkrožen od močnih straž v varnem zavetju svoje palače, nenadoma zbal Deteta v skromnih jaslicah, saj mu je edino resničnost pomenila zemeljska oblast. Klic angelov v božični noči pa nam je jasno razodel, da se je v toku človeške zgodovine zgodilo nekaj izrednega, človek je prepoznal božanstvo ne več v razkošnih templjih, neštetih bogovih in malikih ter v zapletenih poganskih obre-

dalje na 2. strani ■

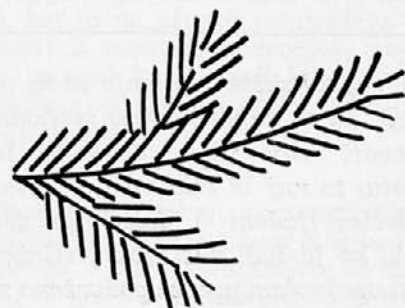

MOTIV IZ REPENTABRA

foto M. Magajna

Sodelavcem, naročnikom
in vsem Slovencem vošči
vesele božične praznike
in srečno novo leto 1987

NOVI LIST

Premiki na Koroškem?

Izvolitev Karla Smoleta kot predstavnika narodnih skupnosti na listi zelenih v državni zbor na Dunaju je gotovo največja politična zmaga, ki so jo izvojevali koroški Slovenci v letu 1986. Zmaga, ki je uspeh večletnega vztrajanja na zaupanju v lastne sile, ki so jo vodile osrednje koroško-slovenske organizacije, t.j. Narodni svet, Klub občinskih odbornikov, Koroška enotna lista ter drugi dejavniki.

Dolga leta se je zdelo, da je vztrajanje na samostojnem političnem nastopanju samo izgubljanje časa, ker da so Slovenci sami po sebi prešibki, da bi dosegli kakršenkoli uspeh. In prav to malodušje je bilo večinoma krivo, da se slovenski glasovi niso mogli usmeriti na samostojno slovensko listo. Slovenski ljudje pač niso bili seznanjeni z vsemi možnostmi, predvsem z možnostjo zaveznitve na poštenu osnovi, ki jih nudi politično nastopanje. Po več letih dela, vztrajanja, prepričevanja in velike požrtvovalnosti od strani organizatorjev pa je bilo največje malodušje v volilni skupnosti le premagano in pokazal se je prvi uspeh, ki pa je presegel dosedanja najbolj smela upanja. Koroški Slovenec je prišel v zvezni državni zbor.

Uspeh zelene liste v vsej državi, liste, ki so si jo izbrali slovenski Korošci za zaveznicu, pa je krepko zamajal dosedanje kartel treh tradicionalnih strank in njih sovražnega stališča do Slovencev, v duhu stare nemškonalne agresije proti slovanskemu vzhodu.

Izvolitev predstavnika v dunajski državni zbor pa ni bil edini uspeh na političnem polju v letošnjem letu. Le teden poprej so v kmetijsko zbornico v Celovcu slovenski kmetje izvolili 2 zastopnika, enega iz Podjune, drugega od Zile. Doslej so imeli le enega zastopnika.

ZVESTOBA PRISTNIM VREDNOTAM

■ nadaljevanje s 1. strani

dih, marveč v preprostem Detetu, ki je prišlo na svet, da bi odrešilo človeški rod.

Kakor se je vedno dogajalo in se še dogaja prerokom, si je Kristus zelo kmalu nakopal nasprotnikov in sovražnikov, vemo

Zaradi božičnih in novoletnih praznikov bo prihodnja številka Novega lista izšla v četrtek, 8. januarja.

Uredništvo in uprava

tudi, skozi kakšno trpljenje so šli prvi kristjani, da so mogli končno svobodno izpovedovati svojo vero. Zvestoba božjemu Detetu, to naj bi bilo vodilo vsem dobromislečim ljudem v današnjih zmedenih dneh, ko je tudi zvestoba pristnim človeškim vrednotam preveč podvržena modnim muham časa.

Vsi ti uspehi, četudi še vedno skromni, pa so nedvomno znak, da se bo koroškonomški tabor še bolj zagnal s svojo nemškonalno propagando in vabil iz slovenskih vrst v svojo sredino razne slovenske osebnosti, zagotavlja jim seveda osebno kariero, dobro delovno mesto itd. Propaganda o suženjskih Slovencih in sramotnemu poreklu slovenstva, kar so nemškonalni krogi že pred sto leti iznašli in vcepili v šolski in obveščevalni aparat, pa se bo gotovo še okrepila. V ozadju so seveda slej ko prej koristi velikih skupin, ki se hočejo polastiti malega človeka, njegove zemlje in življenjskega prostora, v cilju širjenja oblasti in gospodarsko-socialne moči oz. modernega usuznjavanja.

Da bi se ubranili vsem tem pritiskom, se bo treba še bolj opreti na obstoječe gospodarske ustanove in razvijati kulturno delo. Slednje je pri koroških Slovencih pravzaprav cvetoče. Toda tudi gospodarstvo, predvsem zadruga, hranilnice z banko v Celovcu, pa Mohorjeva družba kot moderno založniško podjetje.

Pridni organizatorji so posegli tudi v turizem, z ustanovitvijo turističnega podjetja Cartrans, ki se še nenehno razvija in širi svojo dejavnost v avstrijski in nemški prostor. Nedavno je bila ustanovljena zunanjetrgovinska družba Korotan, ki se je v nekaj mesecih uveljavila. Izvozno-uvozna družba Intrade pa je bila slavila svojo desetletnico. Svoj pomen imajo tudi podjetja z mešano udeležbo, s sodelovanjem podjetij iz bližnje Slovenije.

Na vsak način, podoba koroškega slovanstva ni več tako temna, kot se je zdelo še pred leti. Pokazalo se je tisto zaupanje v lastno moč, cilj, ki si ga je bila zastavila delovna skupina mladih koroških izobražencev pred leti. Sedanje uspehi so, kot navedeno, krona večletnega prizadevanja, požrtvovalnosti in premišljenega dela. Samo iz takšne odločitve zorimo v samostojne osebnosti, osvobajajoč se vseh vrst prikladnosti. Vprašanje pa je spet, ali bodo vsi dejavniki, ki so pripomogli do izoblikovanja te nove smeri v koroškem in avstrijskem političnem življenju, na tej poti tudi vzdržali (?).

ša

Moderna kuga med našo mladino

Enkrat se je moralo zgoditi, čeprav smo bili vsi zaverovani, da smo Slovenci v zajedstvu imuni pred okužbo z mamili. Pravili smo si, da je naša mladina »zdrava«, saj živi v ozkem krogu, kjer se vsi poznajo, je aktivna na različnih področjih, od prosvete do športa in se tudi politično udeležuje, zahaja v ene in iste lokale, kjer se vsi poznajo in ne nazadnje ni med nami tistega najbednejšega sloja, ki je zaradi potrebe in ignorance laže podvržen vplivu organiziranih razpečevalcev. Seveda je tudi med nami bilo lahko naleteti na občasne porabnike mamil, ki pa so bila v veliki večini »lahka«; to pa je bila le izjema, ki je potrjevala pravilo — da smo v glavnem »boljši«.

Konec letošnjega dolgega poletja in v prelepi jeseni pa so se po Krasu začele vedno glasneje širiti zaskrbljujoče novice. Na poletnih veselicah smo srečevali nove, čudne obraze, ki so v sebi imeli nekaj naši tradiciji tujega. Razposajeno, včasih nekoliko napito razborito skupino, ki je iskala pretvezo, da se fizično pomeri z vrstniki (kar je nekje v skladu s tradicijo), so zamenjali mladinci nejasnega pogleda, ki so prazno buljili predse. Alarm se je sprožil in velika večina mladih samih (vsaj tako upam in sem trdno prepričan) je skušala sprejeti primerne zaščitne ukrepe, čeprav se je navzven kazala neka nerazumljiva obramba njihovega sveta, ki je že za sred-

njo generacijo nerazumljiv. Prepričani so bili, da je to problem, ki zadeva njih same in ki ga bodo sami na svoj način rešili.

Kot strela z jasnega pa je pred nekaj dnevi prodril na dan problem v vsej svoji tragični obsežnosti. Če se ne motim, je to prvič, da smo na našem Krasu, med našo mladino, ki je z nami živela vsak dan, ki se je več ali manj redno udeleževala tudi društvenega življenja naših skupin, zasmili prisotnost razpečevalcev smrti. Vse govornice, ki se širijo in se bodo še širile, vse »uradne« ali »neuradne« statistike o naših mladincih, ki so v to afero vpleteni oz. koliko je med nami porabnikov mamil in kakšne vrste so, nam poleg večje ali manjše osnovanosti kažejo na velik odmev tega dogodka med nami.

Kaj sedaj? Dolžnost nas vseh in v prvi vrsti strokovnjakov, oz. organizacij je, da trezno analiziramo stanje in da načrtno skušamo razširjenost te kuge zajezi oz. odpraviti. Mladino je treba informirati o vseh aspektih in posledicah mamil in osvetliti povezanost med zasužnjajem z »lahkimi« oz. »težkimi« mamili. Predvsem pa naj se prikažeta podlost in škoda, ki ju povzroča razpečevalci za to, da na lahko zasluži tistih trideset srebrnikov.

Položaj je zaskrbljujoč, s paničnim medsebojnim obtoževanjem pa gotovo ne bomo pomagali naši mladini iz nevarnosti.

Zaskrbljen javni delavec

Slovenska skupnost o sedanjem političnem trenutku

Na zadnji seji, ki je bila 11. decembra v Jamljah, je deželno tajništvo Slovenske skupnosti obširno obravnavalo sedanji politični trenutak. Razpravljalo je o preverjanju upravno-političnih sporazumov deželne večine, o zastoju postopka za globalni zaščitni zakon, o delu enotne slovenske delegacije, o organizacijskih vprašanjih, posebno obširno pa o posledicah mejnega incidenta v Tržaškem zalivu.

Na podlagi široke razprave, v katero so posegli poleg tajnika Iva Jevnikarja še deželne svetovalec Drago Štoka, podpredsednik Rafko Dolhar, predsednik deželnega nadzornega odbora Aljoša Vesel, podtajnik Gradimir Gradnik in člani tajništva Alojz Tul, Marij Maver, Antek Terčon, Branko Černič, Renco Frandolič in Damjan Terpin, in v luči najnovejšega razvoja dogodkov je deželni tajnik Slovenske skupnosti izdal tiskovno poročilo, ki prinaša strankino oceno o tem sklopu pomembnih vprašanj.

Slovenska skupnost je takoj po incidentu obžalovala rabo orožja na meji med prijateljskima državama. O samem poteku dogodka so zdaj sodne preiskave. Ssk pa je izrazila posebno zaskrbljenost zaradi možnih posledic incidenta, kar zadeva odnos med sosednjima državama, sožitje ob meji in odnos do slovenske manjšine v Italiji.

Vse naročnike opozarjamo, da bo znašala naročnina za leto 1987 dva tisoč lir več, in sicer 27 tisoč lir. Naročnina za inozemstvo bo znašala 32 tisoč lir. Naročnike prosimo za razumevanje.

Uprava

Izrekla se je za hitro reševanje odprtih vprašanj.

Dejansko smo na žalost občutili zaostren nekaterih stališč o slovenski narodnosti skupnosti, hudo posploševanje (tudi na letakih KPI) in »povračilna dejanja«, ki so dejansko oškodovala sožitje. Slovenska skupnost je bila po svojem deželnem sve-

tovalcu Dragu Štoki v deželnem svetu izrazila nesoglasje s sklepom, da deželna uprava zaenkrat zamrzne odnose s Slovenijo in Jugoslavijo. Zato zdaj izraža zadovoljstvo, da se je zadeva razčistila in da sta predsednik deželnega odbora Biasutti in predsednik slovenske vlade Šinigoj na srečanjih na Otočcu 11. decembra in na zasedanju Alpe-Adrije v Zagrebu 12. decembra prišla do zaključka, da se mora v polnosti obnoviti sodelovanje na vseh področjih.

Vse resolucije, ki so jih pri nas sprejeli deželni svet, pokrajinski in občinski sveti, med drugim naglašajo, da je treba spoštovati duha prijateljstva Osimskih sporazumov in da je treba spoštovati duha prijateljstva Osimskih sporazumov in da je treba uresničiti še neizpolnjene obveznosti.

Ssk o preverjanju deželne večine

V ponedeljek, 15. t. m., se je v Vidmu končalo dolgo in nelahko politično in programsko preverjanje med šestimi strankami deželne koalicije. Tajniki Krščanske demokracije, socialistične, socialnodemokratske, republikanske in liberalne stranke ter Slovenske skupnosti so podpisali dokument, ki pozitivno ocenjuje delo, ki ga je doslej opravila šeststrankarska koalicija pri upravljanju dežele Furlanije - Julijske krajine. V njem je poudarek na načelu kolegialnega, torej še bolj povezanega nastopa, ki naj bi ga uresničevali v prihodnje. Nadalje obravnava osrednja vprašanja, ki so bila sad preverjanja.

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti izraža zadovoljstvo, da se je končalo naporeno obdobje preverjanja, ki se je začelo 5. novembra na zahtevo socialistične stranke. Od takrat do sklepnega širokega posveta je terjalo kar enajst sej v Trstu ali Vidmu, ki so se jih udeleževali sami tajniki šestih strank koalicije ali pa širše delegacije. V vsem času pogovorov so bili slovenski politični delavci izključno v delegaciji

V Beogradu so že podpisali protokol o ribolovu, veliko se je govorilo o avtocestnih povezavah in o skupnem boju zoper točo. Slovenska skupnost pa pri tem odločno poudarja, da sodi med mednarodne obveznosti, ki sta jih sprejeli v Osimu Italija in Jugoslavija, tudi največja možna zaščita manjšin. Zaščita za Slovence v Italiji je poleg tega seveda ustavna obveznost italijanske države. Ker so ljudje bolj važni kot ribe in ceste, se je treba z vso odločnostjo lotiti globalne zaščite za Slovence. Postopek v rimskem parlamentu je namreč ponovno zastal.

Slovenska skupnost je tudi vzela na znanje opravičilo uredniškega sveta glasila Socialistične zveze delovnega ljudstva Hrvatske Vjesnika, da ne soglaša z nesprijemljivim stavkom o boju Slovencev za zaščitni zakon v že znanem komentarju »Pogled na drugo obalu« z dne 3. decembra. Uredniški svet je 12. decembra pojasnil, da nikoli ni dvomil v pravičnost zavzemanja manjšine v Italiji za lastne pravice.

Slovenske skupnosti, kar pa ni novost. Poudarjali so vrsto zahtev slovenskega prebivalstva, sodelovali pa so seveda pri razpravi o vseh vidikih preverjanja, ki zadeva široko problematiko vsega deželnega prebivalstva.

V delegaciji Slovenske skupnosti so bili deželni tajnik Ivo Jevnikar, deželni predsednik Marjan Terpin, deželni podtajnik Gradimir Gradnik, načelnik deželne svetovalske skupine dr. Drago Štoka, člana deželnega tajništva dr. Zorko Harej in prof. Alojz Tul in gospodarski strokovnjak dr. Tonči Gašperšič. Poteku preverjanja pa je na zadnjih sejah sledilo še celotno deželno tajništvo Ssk.

Razgovori so se dotaknili odnosov v večini, v sami deželni vladi in med tajniki večine, letošnjih deželnih finančnih in načrtovalnih instrumentov, sporazuma med deželno upravo in javno družbo Italstat glede uresničevanja velikih javnih del, zakonskih osnutkov o decentralizaciji deželnih pristojnosti, o preosnovi deželnih uradov in o posebni pomoči zaostalim goratim področjem, deželnih posegov za spodbujanje gospodarskega razvoja v naših krajih.

Glede decentralizacije in preosnove deželnih uradov je Ssk predložila nekaj predlogov, ki naj zajamčijo dosledno spoštovanje interesov slovenskega prebivalstva. Ko se je razprava dotaknila možnosti preoblikovanja ali celo odprave nekaterih gorskih skupnosti, je Slovenska skupnost ponovno poudarila pomembnost tako Kraške kot Briške gorske skupnosti, čeprav seveda priznava, da morajo biti deležni še posebne pomoči, kot jo na primer predvideva »deželni načrt o goratem področju«, najbolj potrebni gorski kraji, med katere sodijo tudi Nadiške in Terske doline, Rezija in Kanalska dolina.

—o—

V Beogradu potekajo pogovori o vprašanju ribolova v Jadranskem morju. Medtem prihaja v Tržaškem zalivu do novih izzivanj, ki gotovo ne morejo koristiti dobrim odnosom med sosednjima državama.

Srečanje izvoljenih predstavnikov

V torek, 16. decembra, je bilo v Jamljah pomembno, široko srečanje izvoljenih predstavnikov Slovenske skupnosti na deželni, pokrajinski, občinski in rajonski ravni ter članov deželnega strankinega tajništva.

Deželni predsednik Ssk Marjan Terpin je poudaril, v čem je pomen takega sestanka. Izvoljeni zastopniki naše stranke so vsak dan na položaju. Potrebujejo večje povezanosti, večje strokovne pomoči, večjega priznanja v javnosti. Tak večer v božičnem času pa je tudi priložnost za družabno srečanje in izmenjavo voščil.

Deželni tajnik Ivo Jevnikar je prisotnim poročal o sedanjem političnem trenutku, predvsem o preverjanju v deželni večini, o incidentu v Tržaškem zalivu in pisanju Vjesnika, o enotni slovenski dele-

gaciji, o globalni zaščiti, o uspehu koroških rojakov na državnih volitvah in o organizacijskih načrtih deželnega vodstva Slovenske skupnosti.

Razvila se je dolga in živa razprava, v katero so posegli skoraj vsi prisotni, od deželnega svetovalca Draga Štoka do goriškega pokrajinskega odbornika Mirka Špacapana, od devinsko-nabrežinskega župana Bojana Brezigarja do predsednika Briške gorske skupnosti Hadrijana Corsija pa do številnih občinskih in rajonskih svetovalcev in članov deželnega tajništva.

Na dan so prišli številni podatki o delu v krajevnih upravah in o razmerah v različnih sredinah. Veliko je bilo pritožb zaradi pomanjkljivega poročanja o delu izvoljenih predstavnikov. Prišlo je tudi do nekaterih sklepov za nove pobude.

Pogovor z deželnim tajnikom Ivom Jevnikarjem

Slovenska skupnost nenadomestljiv dejavnik v življenju slovenske manjšine

Kmalu po izvolitvi za deželnega tajnika Slovenske skupnosti ste v intervjuju za naš list med drugim obrazložili svoj program dela. So bila v tem pogledu do zdaj kaka presenečenja?

Pravzaprav je od našega 5. deželnega kongresa, ki je bil 10. maja v Gorici, minilo le krajše obdobje. Vmes je bilo poletje, ko naj bi politično delo nekoliko zastalo. Dejansko pa se je v tem času zvrstilo zelo veliko dogodkov. Tudi v poletnem času ni bilo daljših premorov. Na načrte, ki si jih je zastavilo naše deželno tajništvo, so ti dogodki zelo vplivali. Večinoma negativno. Takoj po kongresu smo se na primer odločili za nekatere nove pobude, da bi nekoliko spodbudili zakonodajni postopek za sprejetje globalnega zaščitnega zakona v Rimu. Obiskali smo ministra za deželna vprašanja Vizzinija, ki je takrat sledil tej problematiki. V načrtu smo imeli še nekaj takih srečanj in pa razgovore o slovenski problematiki z deželnimi vodstvi strank vladne koalicije, od katerih je seveda veliko odvisno, koliko se naša zadeva premika. Pa je prišlo do vladne krize in preverjanja. Na krajevni ravni smo imeli v teh nekaj mesecih kar dve deželni preverjanji. Zadnje je trajalo ves november in polovico decembra s celo vrsto sestankov in pogajanj. Kriza je oplazila goriške krajevne uprave, v Trstu pa je spet veliko energij zahtevalo oblikovanje novih odborov.

Ob vsem tem je prišlo do zapletov zaradi incidenta v Tržaškem zalivu in pisanja Vjesnika. Skratka: nekaj načrtujemo (lahko bi navedel na primer tudi želje na organizacijski ravni glede naše stranke), dogodki pa nas preusmerjajo, ker je treba reagirati nanje, preprečevati negativne zaplete in iskati novih rešitev v težavni stvarnosti.

Pomembno je, da pri vsem tem poudarjamo zahteve naših ljudi in naša bistvena načela. Zdaj ko se je rešilo deželno preverjanje, ko so se posledice incidenta na morju ublažile, smo kot Slovenska skupnost jasno poudarili, da se je treba končno lotiti tudi naših življenjskih vprašanj. Pripravljajo se sporazumi o ribolovu, uresničile se bodo avtocestne povezave in skupni načrti proti toči. Ljudje pa so važnejši od rib! V Osimo in v italijansko ustavo spada tudi manjšinska zaščita!

Prav gotovo drži, da morajo prizadevanja slovenske narodne manjšine in Slovenske skupnosti kot njene politične organizacije še dalje biti usmerjena predvsem na dosego globalne zaščite temeljnih manjšinskih pravic. Kateri so, poleg tega, po Vašem glavni problemi, katerim bi Slovenska skupnost morala posvečati oziroma posveča največjo pozornost?

Seveda, globalna zaščita ostaja naš cilj, čeprav naši ljudje že dvomijo, da jo bo italijanska država sploh kdaj priznala. Močno so nas razočarale izjave podtajnika pri predsedstvu vlade, socialističnega poslanca Amata, ki je kot Craxijev najožji sodelavec zavzel stališče proti

globalnosti zaščitnih dobočil in za postopnost, a le na kulturnem in šolskem področju.

Prizadelo nas je tudi pisanje zagrebškega Vjesnika, ki je uradno glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva Hrvaške. Protestirali smo in veseli nas, da je uredniški svet obžaloval tiste izjave in se od njih ogradil.

Naši ljudje pa ne živijo le od pričakovanja globalne zaščite. Podpirati je treba vsa njihova prizadevanja za vsestranski razvoj in napredek. Tu mislim na kulturo, prosvetne dejavnosti, a tudi na gospodarska vprašanja. Slovenska skupnost je zadnja leta posvetila — še posebej na tržaški pokrajinski ravni, kjer se je nekaj takih vprašanj posebej zaostri — veliko pozornost vprašanjem gospodarskih perspektiv, zaposlitve. Ni potrebno, da še posebej navajam problematiko regulacijskih načrtov, Sovodenj, lokacije sinhrotrona itd., saj je dobro znana.

Večjo pozornost bomo morali posvetiti perspektivam naše skupnosti. Ne moremo se zadovoljiti z reševanjem sprotih vprašanj, z odzivanjem na pozitivne in negativne pobude drugih. Zato pripravljamo študijski seminar za razmišljanje o vprašanjih, kot so resnično narodnostno sožitje na teh tleh, živa povezanost z ostalimi deli slovenskega naroda, boj proti »tihim« asimilacijskim dejavnikom, večanje samozavesti in »samozščite«.

Cez poldrugo leto bomo imeli pomembne volitve. Mislimo tu zlasti na volitve v deželni zbor, kjer ima Slovenska skupnost od vsega začetka svojega predstavnika. Kako potekajo priprave na to veliko preizkušnjo, ki bo gotovo huda, predvsem iz objektivnih razlogov?

Najboljša priprava na volitve je neprestano delo, neprestana prisotnost stranke in njenih somišljenikov, kjer je treba kaj storiti za našo skupnost, pa tudi za širše družbeno okolje, v katerem bivamo. Gre za delo strankinih organov, sekcij, predvsem pa izvoljenih predstavnikov.

Ravno pred nekaj dnevi smo imeli sestanek deželnega tajništva in izvoljenih predstavnikov naše stranke v goriški in tržaški pokrajini. Občutena je potreba po tesnejši povezavi med najbolj izpostavljenimi in najbolj odgovornimi aktivisti Ssk, ki skušajo uveljaviti naš program tam, kjer se odloča. Ravno tako je občutena potreba po strokovnem poglobljanju upraviteljev, kar je lažje, če so med seboj povezani.

Na dan pa je prišlo tudi vprašanje odmeva, ki ga ima v javnosti veliko delo izvoljenih predstavnikov, ki se dan za dnem, velikokrat skrito javnosti spopadajo s problemi. Z odmevom v sredstvih javnega obveščanja ne moremo biti zadovoljni — deloma zato, ker svojega dela ne znamo ali moremo popularizirati, deloma pa zaradi še vedno precej razširjenega omalovaževanja naporov edine slovenske stranke v Italiji.

Deželne volitve bodo huda preizkušnja. Na vseh volitvah doslej smo se do konca preštevanja bali, kaj bo s samostojnim slovenskim glasom v najpomembnejši ustanovi v Furlaniji - Ju-

lijski krajini. Za potrditev našega zastopstva je treba napeti vse sile.

Zavedati pa se je treba, da je tudi izvolitev zastopnika Slovenske skupnosti v prihodnji tržaški pokrajinski svet tvegana. Zaradi demografskega padca bodo čez poldrugo leto zmanjšali število pokrajinskih svetovalcev. To je hud problem za vso narodnostno skupnost.

Poseben problem je videmska pokrajina. Po našem globokem prepričanju je najmočnejši in

najbolj nedvoumen odgovor na vse trditve o »različnosti« Benečanov, o potrebi drugačnih pravnih pristopov ali celo o neobstojnosti njihove narodnostne volje uveljavitev samostojnega političnega nastopa tudi pri njih. Na volitvah sicer Ssk nastopa tudi v videmski pokrajini, narodno-politično gibanje pa se lahko razvija le tam, med domačimi ljudmi. Do tega razvoja bo moralo priti.

Slovenci na Koroškem so na državnozborskih volitvah 23. novembra letos dosegli uspeh, ki je gotovo zgodovinskega pomena. Po več kot 70 letih se v dunajski parlament vrača slovenski koroški predstavnik. Slovenska skupnost je ta uspeh navdušeno pozdravila. Kakšen nauk izhaja iz tega uspeha za Slovensko skupnost?

To je bila injekcija optimizma tudi za nas. Kljub tako težkim razmeram je pogumna odločitev Koroške enotne liste prinesla izreden uspeh. Njene izbire niso hoteli razumeti številni levičarji na Koroškem, a tudi pri nas in v osrednji Sloveniji ne. Takega političnega uspeha pa koroški Slovenci že desetletja niso zabeležili.

■ nadaljevanje na 15. str.

Intervju z županom Bojanom Brezigarjem

»Naše delo se popolnoma vrašča v prizadevanja celotne manjšine za dosego zaščite njenih osnovnih pravic«

Nekaj več kot leto je poteklo, odkar ste prevzeli župansko mesto v devinsko-nabrežinski občini. Lahko bi naredili prvi obračun opravljenega dela?

Prvi obračun je verjetno možen, raje pa ga prepustim drugim. Moja glavna skrb je bila, da dvignem ugled devinsko-nabrežinske občine v okviru tržaške pokrajine in vse dežele Furlanije-Juljske krajine. Naša občina ima celo vrsto izredno ugodnih pogojev, da bi lahko postala v tem oziru ena vodilnih občin v deželi. Navedem naj samo nekatere: bogata kultura stičišča dveh in, kar zadeva Devin, celo treh narodov; naravne lepote, začeni z območjem izvira Timave, ki v nekaj sto metrih razkriva večtisočletno zgodovino, od prazgodovine do današnjih dni; devinski grad s svojo bogato zgodovino; nabrežinski kamnolomi in njihova gospodarska vloga pri razvoju teh krajev; Zavod združenega sveta s svojo svetovno razsežnostjo. To so okoliščine, ki dajejo okolju široka obzorja, treba jih je seveda znati izkoristiti, raven naše občine pa je bila poprečna ali celo podpoprečna. Začeti je bilo torej treba predvsem pri zunanji podobi, pri stikih z oblastmi, še zlasti z deželnimi, pa tudi pri tistih ukrepih, ki dajejo tej podobi primeren okvir, kot na primer odobritev osnutka novega občinskega grba.

V ta sklop se uokvirjajo tudi nekatere pobude, ki so vzbudile pozornost na našo občino pri širokem občinstvu. Omenim naj predvsem dve, sklop manifestacij ob dvatisočletnici nabrežinskih kamnolomov — sarno nabrežinsko razstavo, ki smo jo organizirali v sodelovanju s Trgovinsko zbornico in s Kulturnim društvom Igo Gruden si je ogledalo približno 10.000 ljudi — in pa ponovno odprtje Sosljanskega zaliva javnosti za kopanje s parkiriščem, na katerem je v nekaj manj kot treh mesecih parkiralo 33 tisoč vozil, kar že samo po sebi dokazuje uspešnost pobude.

Vi imate že dolgo upravno izkušnjo: najprej ste bili občinski svetovalec, nato pokrajinski odbornik in občinski odbornik. Vas je pri opravljanju županskih dolžnosti kaj presenetilo?

Marsikaj! Presenetilo me je predvsem veliko zaupanje, ki ga imajo naši prebivalci do župana. Tu seveda ne mislim nase, mislim na župana kot eno temeljnih institucij italijanske demokratične ureditve. Vsaka težava, vsaka prošnja, vse je treba iznesti županu. Vendar pa župan ni ne vseveden ne vsemogočen, cziroma, jaz to nisem in zato se znajdem pogosto v precepu, ko bi hotel ugoditi občanu, a nimam stvarnih možnosti, da bi to naredil.

Sicer pa presenečenj ne manjka. Potrebna je stalna prisotnost, nenehna pozornost, da se taka pravna presenečenja ne sprevržejo v dogodke s hujšimi posledicami.

So pa tudi presenečenja, ki ostanejo v spominu. Prejete čestitke in voščila, pa tudi tista, ki jih nisem prejel. Skromno priznanje v zadoščanje za majhno uslugo, oziroma za izpolnjeno dolž-

nost. Majhen spominček otrok osnovne šole ali otroškega vrtca. To so dogodki mojega vsakdana, ki jih bom ohranil v spominu.

Mimo upravnih vprašanj, kateri so po Vašem ključni problemi devinsko-nabrežinske občine?

Mislim, da sta ključna problema predvsem dva. Prvega bi lahko imenoval enakopravnost in sožitje. Gradnja omikanega sožitja znotraj tako razvejane stvarnosti, kakršna je naša, nikakor ni lahka. Včasih človek tvega, da v enem samem trenutku izniči delo, ki je bilo s težavo opravljeno v dolgem času in tega se je treba seveda zavedati, ko je treba nekatere odločitve meriti z lekarniško tehtnico. Še težje je, če je treba to sožitje graditi na neenaki osnovi, kjer samodel prebivalstva pozna sosedov jezik in kjer je del občine gospodarsko manj razvit, ker je bil v povojnih letih preveč zapostavljen. Razvoj nekaterih naših gospodarskih dejavnosti, kot na primer kmetijstva in obrtništva, ne more biti ločen od razvoja kulture sožitja, medsebojnega spoznavanja in spoštovanja, kajti za resnično sožitje je potrebna tudi gospodarska enakopravnost. Pri tem delu je Slovenska skupnost — razen nekaterih redkih izjem — v glavnem osamljena.

Drugi ključni problem je urbanističnega značaja. V naši občini imamo ogromna turistična zemljišča. Ta zemljišča so sedaj zapuščena, prava puščava, resnični problem je zapolniti ta zemljišča tako, da bo tam prevladovala res turistična dejavnost. Zapolniti to vrzel na našem teritoriju nikakor ne bo lahko, še težje pa bo uresničiti res take strukture, ki bi nam dajale ustrezna jamstva, kar zadeva njihovo uporabo. Vendar pa bo v to jabolko treba ugrizniti, kajti nevarno in,

rekel bi, celo neodgovorno bi bilo pustiti to praznino za moje naslednike.

Kako se uvršča Vaše župansko delo v splošna prizadevanja slovenske narodne manjšine v Italiji za priznanje njenih temeljnih pravic?

Boj slovenske manjšine za svoje pravice ni nekaj abstraktnega ali monolitnega, je nekaj zelo razvejanega. Te pravice so palača, ki jo, v pričakovanju globalne zaščite, gradimo, tako kot v pregovoru, kamen na kamnu. Sodelovanje Slovenske skupnosti v občinskem odboru v Nabrežini je pomemben kamen pri tem delu. Mi seveda v glavnem delamo na našem občinskem področju, nekatere pobude pa so nedvomno vse-slovenskega pomena. Na primer dejstvo, da smo poskrbeli slovenskima pevskima zboroma sedež v Devinu, majhno, a samostojno stavbo, je zelo pomembno glede na dejstvo, da vse od nastopa fašizma in razpusta društva Ladija s strani fašističnih oblasti v Devinu, narodnostno najbolj ogroženem kraju v občini, ni bilo sedeža kake slovenske organizacije. In če k temu dodamo nadvse uspelo prireditvev »Kresne noči« na starem devinskem gradu, lahko govorimo o novi dimenziji prisotnosti slovenskega prebivalstva v tem kraju.

V boj za uveljavljanje pravic slovenske manjšine sodijo tudi novi prijemi na področju predšolskega pouka. V slovenskih otroških vrtcih bo v prihodnjih dneh stekel ambiciozen načrt preprečevanja učnega neuspeha zaradi jezikovnih težav pri slovenskih otrokih. Gre za znanstveni načrt na visoki strokovni ravni, ki ga je priznala Evropska gospodarska skupnost in ga tudi temu primerno financirala. To je prvi prispevek EGS za slovensko manjšino v Italiji sploh, če izvajamo nekatere pobude s področja izseljenstva v videmski pokrajini.

Seveda pa se problematika slovenske manjšine pojavlja na županovi mizi skoraj vsakodnevno. Zadnje je vprašanje dvojezičnih osebnih izkaznic, ki motijo nekatere Italijane, predvsem pripadnike neofašistične stranke, ki so sprožili pravo ofenzivo, pri kateri se jim je pridružil tudi deželni svetovalec Liste za Trst Gambassini. Tudi s tem vprašanjem se je treba spoprijeti, preden izgubimo nadzorstvo nad dogajanjem. Seveda ne moremo spreminjati sedanjega stanja, o tem ni govora, vendar pa moramo delati predvsem prepričevalno, kajti zavedati se moramo, da smo Slovenci v devinsko-nabrežinski občini v manjšini.

Kaj imate kot župan v načrtu na začetku prihodnjega leta?

Načrtov je seveda mnogo. Stekli bodo že omenjeni načrti v otroških vrtcih, začeli bomo z nekaterimi pomembnimi javnimi deli (razširitev županstva, nova občinska garaža, zaključna faza obnove Bridarjeve hiše v Devinu), prešli bomo v sklepno fazo načrtovanja Kulturnega doma v Nabrežini, pričakujemo odobritev posojila

Ob 20-letnici smrti Ivana Grbca

Osnovna šola Ivan Grbec, Dom Jakoba Ukmarja in KD Ivan Grbec so v teh dneh priredili »Grbčeve dneve« v počastitev spomina na skladatelja, pevovodjo in glasbenega pedagoga Ivana Grbca, ki je umrl pred 20 leti.

Ivan Grbec, učitelj, skladatelj in splošni kulturni delavec predvsem na glasbe-

pak tudi pomemben vsestranski kulturni delavec, ki je imel jasne pojme o delu in ciljih pri podobnih dejavnostih, in da je zato prav, da se ga naša javnost spominja na pravičen način, se pravi, da se spomnimo vsega, kar je ta človek naredil za obogatitev nas vseh.

Sledil je nastop pianistke Neve Merlak, ki je zaigrala Grbčevo Sonatino za klavir v štirih stavkih. Po njenem nastopu je zapel škedenjski mešani pevski zbor, ki je pod vodstvom Dušana Jakomina zapel tri pesmi. Sopranistka Ljuba Berce-Košuta pa je ob spremljavi pianistke Anne Luci Sanvitale zapela sedem Grbčevih samospelov, ki so navdušili občinstvo, podobno kot zaključna pesem »Slava« iz Grbčeve Troglasne otroške maše, ki sta jo zapela ženska zboru obeh društev pod vodstvom g. Jakomina.

Vendar se s tem Grbčevi dnevi niso končali. V petek, 19. decembra, je bila namreč na vrsti lepo pripravljena šolska prireditev na osnovni šoli Ivan Grbec. Pri proslavi so v glavnem sodelovali osnovnošolski otroci, ki jim gre vsa čast, da so s svojimi učitelji pripravili res lepo prireditev v počastitev skladatelja, a tudi učiteljica Ivana Grbca, ki se je vedno razdajal in veliko napisal prav za otroške pevske se-stave.

—o—

BOŽIČNI KONCERTI V TRSTU

Tržaška pokrajina priredi niz božičnih koncertov v dneh 21., 27., 28., 29. in 30. decembra.

Prvi, v nedeljo, 21. t.m. ob 16. uri, v cerkvi Svetega Antona Novega v Trstu, bo zborovski.

Sodelovali bodo Sing Gemeinschaft Brojern iz Šentvida na Koroškem, Anton Foerster iz Ljubljane in Società polifonica cd Svete Marije Velike iz Trsta.

Ostali, komorni, bodo v gledališču Cristallo v Trstu ob 17.45, v nedeljo, 28.12. pa ob 11. uri.

**Fantje izpod Grmade
Dekliški zbor Devin
Otroški cerkveni zbor iz Štivana**

prirejajo na praznik sv. Štefana, 26. t.m., ob 17. uri v župni cerkvi sv. Janeza Krstnika

KONCERT BOŽIČNIH PESMI

Priložnostna misel pisatelj Saša Martelanc. Nastopil bo organist Andrej Pegan.

Vabljeni!

nem polju, je namreč umrl 24. septembra 1966 in te obletnice so se spomnili Škedenjci z nizom prireditev, ki so se začele v soboto, 13. t.m., ko so v Domu Jakoba Ukmarja odprli razstavo o življenju in delu Ivana Grbca. Bogata in zanimivo urejena razstava je namreč prikazala plodno in vsestransko zavzetost Ivana Grbca. Pripravil jo je g. Dušan Jakomin, na razstavi pa so si obiskovalci lahko ogledali eksponate, ki so osvetljevali Grbčevo delovanje v Škedenju, študijsko obdobje v Kopru in na Hrvaškem ter njegovo delo pri raznih pevskih zborih in v šoli.

Nedeljska prireditev v Domu Jakoba Ukmarja je bila res slavnostna. Uvodoma je nastopil ženski pevski zbor Ivan Grbec, ki je pod vodstvom Bože Hrvatich zapel štiri pesmi. Priložnostni govor je na tej proslavi imel prof. Pavle Merku, ki je odličen poznavalec Grbčevega dela, saj je med drugim tudi uredil njegovo zapuščino. Govornik je občinstvo opozoril na dejstvo, da je bil Ivan Grbec ne le velik skladatelj, am-

so po Filejevem odhodu polagoma šle v pozabo. Na letošnjem koncertu pa bodo zopet zvočno zaživele ob petju Dekliškega zbora Devin. Dve krstni izvedbi se napovedujeta tudi za Fante izpod Grmade. Naj med tema omenimo priredbo pesmi »Ta svetla zvezda«. Gre za besedilo, ki je bilo prvič objavljeno v slovitem slovarju Alasia da Sommaripa, ko je izšel leta 1607. Petje bo na orgle spremljal organist Andrej Pegan, ki bo med koncertom tudi sam zaigral orgelsko pastoralno skladbo.

Priložnostno božično misel bo povedal časnikar in pisatelj Saša Martelanc. Na koncertu bo tudi letos pel otroški cerkveni zbor iz Štivana, ki že nekaj let deluje v vasi in s svojim petjem sodeluje pri nedeljskem bogoslužju.

SLOVESNOST V ČAST IGNACIJA OTE

Pod pokroviteljstvom Zveze slovenskih kulturnih društev sta kulturno društvo in moški zbor Valentin Vodnik iz Doline počastila svojega pevovodjo Ignacija Oto, ki 30 let dirigira društveni zbor. V ta namen so v soboto, 13. t.m., priredili koncert, na katerem so pevci pod vodstvom jubilanta v glavnem peli Otove skladbe in priredbe. Omeniti moramo krstno izvedbo pesmi »Na Krasu«, ki jo je Ota uglasbil na besedilo Andreja Pagona-Ogareva. Globoko občuteno pa je bila zapeta kantata za zbor, klavir in recitatorja »Minuta tišine«, ki jo je Ota uglasbil leta 1980. Pevce je na klavir spremljala Vihra Kodrič, recitiral pa je Sergej Verč.

Večer pa je bil tudi priložnost za čestitke, ki jih je sobotni jubilent prejel veliko. Cestitali so mu domači in bližnji prijatelji, a tudi predstavniki društev in organizacij, ki so ob tem trenutku hoteli pokazati hvaležnost za vse delo, ki ga je Ota opravil kot pevovodja, glasbeni pedagog in odgovoren za glasbena vprašanja pri ZSKD.

MEDNARODNI SIMPOZIJ O RAZLIKAH MED NARODI IN PREDSTAVAH O NJIH

V ponedeljek, 15. in torek, 16. t.m., je bil na tržaški univerzi mednarodni posvet na temo »Jezik, ethos, narodnost: nacionalni stereotipi«. To zanimivo srečanje sta priredila Oddelek za družbene vede in Institut za slovansko filologijo Tržaške univerze, povabila pa sta k sodelovanju več uglednih predavateljev; iz Ljubljane sta prišla Peter Vodopivec in Vasilij Melik, iz Kopenhagna Lars Baerentzen, iz Salzburga Hanns Haas, iz Turina Giampiero Caviglià, Karl Stuhlpfarrer z dunajske univerze, domači, tržaški predavatelji pa so bili Riccardo Guala Duca, Marco Dogo, Raimondo Strassoldo ter Jože Pirjevec, ki je ob prof. Vodopivcu bil eden glavnih pobudnikov in organizatorjev tega srečanja.

Predavanje je bilo posvečeno izredno zapletenemu vprašanju o stereotipih in predsodkih, pozitivnih ali negativnih, ki jih imajo ljudje, še posebej pa narodi med seboj. Da je to aktualna tema, se nam zdi jasno, da je bil ta simpozij prirejen v Trstu, pa je naravnost zgledno, saj so verjetno prav za to mesto značilni podobni pojavi stereotipnega gledanja na narodno pripadnost.

Predavanja so odprla marsikatero zanimivo vprašanje, ki bi ga veljalo natančneje analizirati, saj so tudi stereotipi in predstave, ki jih imamo o ljudeh in stvareh, ki nas obdajajo, del nas samih in je zato prav, da jih skušamo razumeti in poznati.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

Wolfgang Kolhaase - Rita Zimmer

RIBA ZA ŠTIRI

Režija Jože Babič

v soboto, 27. decembra ob 20.30 - ABONMA RED
F - druga sobota po premieri
v nedeljo, 28. decembra ob 16.00 - ABONMA RED
G - druga nedelja po premieri

Napoveduje se zanimiv koncert božičnih pesmi

V božičnem času je že nekajletna tradicija številnih pevskih zborov, da priredijo koncert božičnih pesmi. Tudi Fantje izpod Grmade in Dekliški zbor Devin že nekaj let zaporedoma prirejajo v novi cerkvi v Štivanu podoben pevski večer, ki vedno privablja veliko občinstva, saj zboru skušata naštudirati kar se da svež repertoar, a obenem ohraniti neko tesno zvezo s slovensko božično tradicijo.

Letošnji spored bo, kot smo zvedeli, zanimiv predvsem iz dveh vidikov. Po štiri-desetih in več letih so namreč med starimi papirji odkrili nekaj priredb božičnih pesmi, ki jih je za devinski cerkveni ženski zbor priredil Mirko Filej, ko se je iz Mavhinj za nekaj časa umaknil v Devin. Gre za skladbe, ki so jih pele ženske v Devinu, a

IZ DOGAJANJA V ŠTEVERJANU

Števerjancem bo nedelja, 7. decembra, gotovo še dolgo ostala v spominu. Ta dan se je končal niz predavanj o nadškofu Frančišku Borgiji Sedeju, kot smo v našem listu že poročali. Omeniti pa je treba, da je bil dan, posvečen nadškofu Sedeju, le vrh delovanja domačega društva »F. B. Sedej« v prvi polovici decembra. Dan prej sta namreč članici društva Jolanda Koršič in Anka Černic pripravili in izpeljali Miklavžev večer, ki je tudi letos bogato nagradil številne otroke in starejše, ki so se zbrali v Domu.

V ponedeljek, 8. decembra, smo imeli mladinsko mašo, pri kateri so peli otroci domačega mladinskega zbora pod vodstvom Anke Černic. Mašo so sooblikovali števerjanski skavti. Popoldne pa je isti cerkveni pevski zbor uspešno nastopil na Mali Cecilijanki v Gorici. Na tej reviji je bil naš zbor najbolj številen. Zelo ponosni smo, da je celotni program napovedovala domačinka Silvana Vogrič.

Mešani cerkveni zbor se pripravlja na petje pri polnočnici v župni cerkvi. Polnočnico bo letos prenašal Radio Trst A.

M. T.

—o—

Z večino glasov je deželni svet Furlanije Julijske krajine odobril v četrtek, 18. t.m., proračun za leto 1987, obračun in triletni razvojni gospodarski načrt. Za proračun in ostala dokumenta so glasovali svetovalci šeststrankarske večine, proti so bili misovci, komunisti, svetovalci Proletarske demokracije, Furlanskega gibanja in Liste za Trst. Vzdržala sta se svetovalca melonov.

Odgovorni smo za svojo prihodnost

Vsak prvi četrtek v mesecu imamo slovenski goriški skavti vodstveno sejo. V mesecu novembru je bila ta seja izjemoma v četrtek, 13., dnevni red pa je obsegal pregled dela po vejah in stegih, potrditev letnih programov posameznih vej, celotni pregled seznama skupin in voditeljev z urniki in kraji sestankov, razdelitev imenovanj članov vodstva, določitev tajnikovih pomočnikov in določitev članarine za leto 1987. Sledilo je poročilo o prenovitvi prostorov Slovenskih goriških skavtov, poročilo odbora Planike in pregled tajniških pravil (izkaznice).

Iz tega je razvidno, da so goriški skavti zelo aktivni, res pa je, da prevečkrat molčimo, kadar gre za aktualna vprašanja, katerim bi se dandanes ne smeli izmikati. Ugotoviti je treba, da je še vedno bolj malo ljudi, ki bi kaj prispevali za našo organizacijo, ji pomagali in zanjo kaj tvegali.

Prve dni novembra je izšla prva letošnja številka Planike, glasila Slovenskih goriških skavtov. Novi uredniški odbor si prizadeva, da bi Planika postala informativni list za skavte. Številka obsega uvodno misel, letošnji program za vejo izvidnikov in vodnic, duhovno misel in poročilo o dveh taborih: volčičev - veveric v Žabnicah in izvidnikov - vodnic v Logu pod Mangartom. Planika je seveda odprta tudi drugim vprašanjem, zato pozivamo mlade, naj kar pišejo v ta skavtski list.

Višek novembrske dejavnosti je bil dvodnevni tečaj (23. in 24.11.) vodnikov veje izvidnikov - vodnic v koči sv. Jožefa v Žab-

nicah. Skavti smo sodelovali tudi pri nedeljski sveti maši v župni cerkvi v Žabnicah. S svojo pesmijo in prisotnostjo smo obogatili celotno službo božjo, tako da so se domačini in slovenske šolske sestre prav dobro počutili med nami. To je pomembno, potem ko smo slišali, kako si nacionalistični nestrpneži prizadevajo, da se slovenska beseda ne bi več slišala v cerkvi. Dvodnevni tečaj je obsegal tudi dve predavanji o liku vodnika v vodu in današnji družbi ter o letošnjem programu veje izvidnikov - vodnic. Kljub muhastemu vremenu je tečaj uspel tako iz skavtskega kot tudi narodnega vidika, saj so Žabnice dva dni bile bolj naše.

Matjaž Terčič

—o—

DRUGI NEDELJSKI KONCERT V GORICI

Enrico Massimino in Elisabetta Jorio, viola in klavir, to je bil duo, ki je nastopil na drugem nedeljskem koncertu v goriškem avditoriju 7. decembra. Kulturno društvo »Lipizer« nam je tudi tokrat predstavilo zanimivo matinejo, bodisi zaradi programa (Schubert, Šoštakovič, Milhaud v originalni verziji), bodisi zaradi glasbila, viole, ki ga skladatelj premalo upošteva, čeprav nudi široke možnosti zaradi zvočne zanimivosti.

Schubertova sonata v A-molu »Arpeggione« je bila predstavljena v zaupljivem tonu, ki ga dunajski skladatelj tako rad uporablja v svojih delih. Izvajalca sta s tankočutno pazljivostjo prikazala svežino tem in jasnost kompozicije, ko je klavirska osnova sledila ekspresivnosti viole. Zanimiva je bila predstavitev Šoštakovičeve Sonate op. 147, saj je ta skladatelj zrasel v stiku z leningrajskim socialističnim kulturnim ambien- tom in le v komornih skladbah dopušča nekaj romantizma, ki je do njega prišel z Zahoda. Vendar je ta skladba izzvenela nekam trdo, ker je verjetno niso razumeli.

Milhaudove »Quatre visages« so štiri prijetne ritmične miniature, ki so v presledkih globoko ekspresivne. V pogovoru obeh glasbil so se ustvarjali značaji štirih deklet, ki jih je skladatelj hotel ponazoriti v teh skladbah. Francesca Cosulich je predstavljala program občinstvu, ki ga je pazljivo sprejemala.

Isti koncert je bil na sporedu za šole v goriškem Avditoriju v sredo, 10. decembra, tokrat za srednjo šolo Virgilio in Tehnični institut »Galilei«.

—o—

»JEFTEJEVA PRISEGA« PONOVO V GORICI

V nedeljo, 14. decembra zvečer, so simfonični orkester pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča, vokalni solisti ter združeni pevski zbori »Lože Bratuž«, »Mirko Filej« in »Hrast« v goriški stolnici ponovili Sattnerjevo kantato na Gregorčičevo besedilo »Jeftejeva prisega«. To prireditve, ki je bila delna ponovitev uspele Gregorčičeve proslave v goriškem Avditoriju, je organizirala ZSKP iz Gorice. S tem je bilo omogočeno poslušanje kantate tudi tistim, ki zadnjič niso mogli v dvorano, upamo pa še, da bomo skladbo sedaj lahko slišali tudi na kvalitetnem posnetku na Radiu. Našteti pevski zbori so vsak posamič izvedli tudi krajši koncertni nastop.

Predstavitev Mohorjevih knjig v Gorici

V mali dvorani Katoliškega doma v Gorici so v četrtek, 18. t.m., predstavili letošnjo zbirko Goriške Mohorjeve družbe. Večerna ura in več zanimivih pobud, ki so bile prirejene istočasno na Goriškem, so privabile v prostore Katoliškega doma le manjše število ljudi, predvsem članov kulturnega društva Mirko Filej, ki je priredilo predstavitev.

O Koledarju je spregovoril tajnik GMD dr. Jože Markuža, ki je tudi predstavil knjigo Štefe Strojnikove »Jastreb kroži«. Gre za ponatis romana, ki je izšel na začetku stoletja in govori o življenju slovenske tržaške meščanske družbe. V osvetlitev dela in pisateljice je prebral del pisma, ki ga

je poslal sin pisateljice, inž. Strojnik, ki poučuje na univerzi v ZDA.

Prof. Tomaž Simčič je prisotne seznanil z delom, ki ga je posvetil pisanju knjige o Jakobu Ukmarju. Povedal je, da je o istem pisal tudi diplomsko nalogo, a da je tezo temeljito predelal in ji dal popolnoma novo podobo.

Na koncu je spregovoril še prof. Martin Jevnikar, ki je predstavil 12. zvezek Primorskega slovenskega biografskega lekcionara. S tem zvezkom se začne tretja knjiga. Zvezek obsega 160 strani in 231 imen. Po predvidevanjih bo do konca tega dela potrebnih še pet let marljivega prizadevanja vseh sodelavcev.

Zaključek Gregorčičevega leta v Braniku

S prireditvijo z naslovom »Gregorčičev večer v čitalnici«, ki je bila v nedeljo, 14. t.m. v Braniku, so se uradno zaključila letošnja spominjanja 80-letnice smrti Simona Gregorčiča. Znano je, da je pesnik v tem kraju, nekdanjem Rihemberku, služboval več let kot kaplan, zato so leta 1973 ob glavni cesti postavili spomenik s pesnikovim kipom akademskega kiparja Zdenka Kalina, ki opozarja na to dejstvo.

Na nedeljski prireditvi v Braniku so sodelovali člani domačega prosvetnega dru-

štva Franc Zgonik, tj. pevci, pevke, amaterski igralci in šolarji. Istega dne sta se v tem kraju še zadnjič sestala častni in organizacijski odbor za pripravo Gregorčičevih slavnosti ter se po pregledu nedvomno uspešno opravljenega dela tudi razpustila. Trdimo lahko, da so vse prireditve ob 80-letnici Gregorčičeve smrti pomenile edinstveno vseljudoško manifestacijo, hkrati pa so bile živ dokaz aktualnosti in življenjskosti ideje skupnega slovenskega kulturnega prostora.

LUDVIK ZORZUT

Božič v pregnanstvu - Božič v domovini

Zgodba beguncev, napisana pred desetletji

Smo v letu 1920 na Goriškem, v povojnem letu obnove, ko so se iz razvalin spet dvignile nekdanje vasi in si je tudi Gorica celila vojne rane. Dve leti poprej je utihnil bojni grom na Soči in smo se pregnanci vračali iz notranjosti Italije pod goriško sonce s pogasjenimi ognjišči in v zasilne barake, okoli katerih so zrastle koprive, robida, divje rože. Otrebli smo plevel, le da se je pokazala domačija in da se je na strehi spet pokadilo iz kamina. Vrnili smo se in kakor da smo napravili križ čez vse, tako bridko prestano, smo se zazrli v nejasno prihodnost, vendar spomini so ostali.

Za lepe majnice 1915, na binkoštni ponedeljek, bilo je 24. maja, smo nemirno sedeli pod cvetočim kostanjem na kmetskem borjaču. Takrat so češnje že zorele, trte so dišale v prvem slaju, vsa Brda so se bohotno razmahnila v cvetju in zelenju in so zaljubljeni slavci gostoleli pod vasjo. Zvonovi so pritrkovali k prazniku. Mi pa smo se pomenkovali, zaskrbljeni, če bodo Lahi udarili ali ne. Že eno leto je bila Avstrija v vojni. Da bi ostala Italija vsaj nevtralna in bi bilo Brdom prizaneseno — tako smo si želeli in se tolažili.

Toda nenadoma, kot bi udarila strela z jasnega, so se na bližnjem griču zablistali bajoneti, vojaki v sivozelenih uniformah so počasi lezli v strelski črti, Lahi! Preplah nas je razgnal. Regi-

menti za regimenti so udarjali po zaprašeni cesti kot roji kobilic. Vas se je zdrznila, cvetje in zelenje je zatemnelo. Žejnim fantom zagorele polti so ženske pokladale škafe vode ob cesti. Pod Sa-

botinom, na Oslavju, se je italijanska vojska ustavila.

Prvi streli na fronti so splahnili prvo navdušenje. Začeli so izpraznjevati vasi, pregnali so zaprašene prebivalce iz mirnih naselij. Begunce so umaknili skozi Dolenje ob reki Idrijci in za Čedad, odkoder so jih razmestili po italijanskih provincah od Lombardije, Piemonta, mimo Toskane in Mark doli do Neaplja, Salerno, Kampanje in Sicilije. Brici in Gorjanje z Idrijskega so se znašli v taboriščih po nekdanjih samostanih, opuščenihih kastelih in kasarnah sredi tujega sveta, povečini matere z otroki, duhovniki, učitelji. Na »municipiu« smo bili zapisani kot »profughi sloveni« (slovenski begunci); prejeli smo eno do dve liri podpore dnevno. V begunski skupnosti smo vzdrževali lastno kuhinjo. Bili smo dovolj prosti, da smo se razgledali po »cittadellah« in po pokrajini. Brici, Gorjanje in tudi Furlani se niso hoteli vdajati neki brezdelnosti, brezplodnemu domotožju. Naši ljudje so prinesli s seboj, kar so imeli oblačila na sebi, toda prinesli so s seboj še svojo duhovnost, izobrazbo, pismenost, pesem in kulturo. Domačini so se čudili, da ni med nami nepismenih, da stare ženice molijo iz mašnih knjig, da pojejo v zboru, celo da igrajo v orkestru. Nekateri so namreč prinesli s seboj celo instrumente ali si jih kupili. Imeli so tudi svojega dirigenta in udarili so kozanske, biljanske, kojščanske. In potem je šlo kar po vrsti: obhajali smo vse patrone, zavetnike briških vasi, vse vaške shode in šagre. Gorjanje so potegnili z Brici.

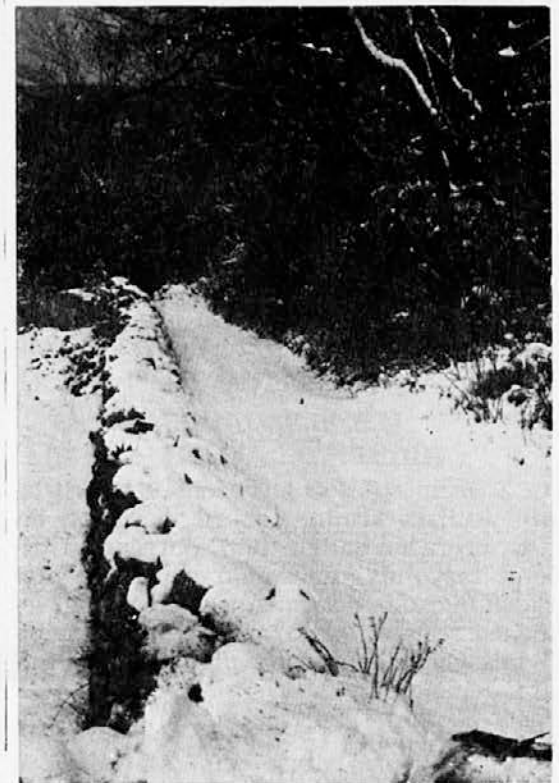
Ko se je razpasla »španska«, je ta vojna bolezen poleg starejših pokosila mnoga mlada življenja naših fantov in deklet. Lečili in tolažili smo jih. Medtem pa je vojna lezla že v četrto leto; begunsko životarjenje je ubijalo, čakanje je grizlo živce. Briški svetniki so tudi utihnil pod daljnim, daljnim gromom. Kaj bo?

Tedaj pa, kakor da se je zagrinjalo pretrgalo od vrha do tal, se nam je pokazalo novo prizorišče: po vsem mestu zvonjenje, streljanje, muzika, vrvenje ljudstva — prevrat! Premirje! Zmaga! V nas pa se je zbudilo nekaj groznega! Razočaranje! Avstrijsko-slovenska miselnost se je razdvojila. Daljni odmev izza gora nas je budil: Domov! Domov! Na mah smo pozabili na vse grenkobe in tesnobe. Med vojščaki na fronti, med ujetniki v taboriščih, med begunci v pregnanstvu so donele trobente miru: Domov! Domov!

Vendar: Še ne! Še ne! Božič je tu, samo še eden, četrti in zadnji božič v tujini. Rojstvo božjega odrešenja naj bi nam prineslo še odrešenje iz pregnanstva. Naš nemir, negotovost, naša radost so porajali upe in dvome. Kje so naši? So še živi? Pismo: kaj bo povedalo ženi o možu, materi o sinu, sestri o bratu? Zdrveli smo po stopnicah, nasproti pismošiš, da bi se skoraj pobili. Solze veselja ali žalosti so močile ta pisma.

Srečen božič, zadnji božič v begunstvu! Ej, Brici, Gorjanje, mir z vami! Sveti večer! Družine so brez očetov, sinov, bratov! Družina ena sama — begunska. Vsi so se zbrali. Božični večer nas je v duhu ponesel pod domači krov. Mešani zbor iz slovenskih grl je zapel stare božične: briški godci so zaigrali v poskočnih taktih. Med točenjem orehov, lešnikov, med ponujanjem suhih

fig in pripovedovanjem domačih zgodb smo se v smehu spomnili tistih nekdanjih zmerjanj med eno in drugo vasjo. Kdo bi jih še našteval?

Pri polnočnici smo se zamaknili v razkošje in sijaj bazilike. Koliko lepote in bogastva je v italijanskih cerkvah! Veliko blestečih umetnin! Pa smo se spomnili, kaj so nam od doma pisali: »Vemo, da bi vi raje poljubili mrzel kamen naše zemlje kakor občudovali cerkve in palače v Italiji ...«. Zavedali smo se, da je v naših božičnih pesmih več občutja, več skrivnosti. Naši ljudje so se v molku in resnosti razločevali med tamkajšnjimi zgovornimi in klepetavimi verniki, naši otroci so se tiho, mirno zazrli v jaslice ne oziraje se na živahno, nemirno, zijavo tamkajšnjo mladež. Spomnili smo se na beg božjega Deteta v Egipt in tudi na beg naših družin iz rodnihi vasi. Naš rod, ki je prestal to preizkušnjo, se izjokal in potem obrisal solze, je dokazal, da smo Slovenci omikano ljudstvo. Našim ljudem so izkazovali iskreno sočutje in jim še prinesli božičnih daril, želeč jim: Buon Natale!

Medtem se je na Soči odločala naša usoda, prišli smo pod Italijo.

Vračali smo se v zimí in pomladi 1919. leta, ko so še vadljali za našo zemljo. Planili smo iz vseh kotov Italije. Ne več »profughi« — rekli so nam »rimpatriati« (povratniki). Dihamo rodno grudo; oče gospodar jo razorje, žena zaneti ogenj na domačem ognjišču, otroci nosijo kosilo v brajdo, starejša hči poklada kravici, zvečer stolče kisló mleko. Pričenja se vaška obnova. In vi, farni zvonovi! Ko ste nas videli odhajati, ste zaplakali za nami, utihnil ste med bojnim gromom, molčali ste z nami dolga štiri leta. Niso vas vseh pobrali za topove. Zdaj nas — vračajoče se — sprejemate vi, najlepši, najubranejši glasniki Brd.

Božič - praznik miru

Doma.

Božični večer doma, pod rodno streho, od granat preluknjano, za silo popravljeno. Okrog ognjišča se greje družina ob božični čuji, zamišljena. Kako ta skrivnostna čuja meče iskre, zatrepeče, zadremlje, nam šepetaje o letini, o toči, o žetitvah v hiši, govori in poje. Otroci so živahni in veseli, mati jim nasuje orehov in fig. Stari stric, vojni invalid, pripoveduje strašne dogodivščine s fronte. V višnjevih plamenih zavre vino v buči. Družinska sreča, božično veselje se preliva v sveto blaženo noč.

Na ta sveti večer nas pa le ponesejo misli od božičnega ognja skozi sajasti kamin v drugačen svet, kjer sosedje še domujejo po barakah, in k osirotelim družinam, katerih svojci so izginili na krvavih poljanah, v ujetništvu ali zaporih.

Vsa častitljiva božična znamenja in radosti nam vzbujajo spomine na božič v pregnanstvu, trpke spomine na daljna mesteca pod modrim nebom italijanskih provinc, kjer smo slovenski ljudje tako težko čakali vrnitve. O, da bi se še in še grela okrog domačega ognjišča; o, da bi še in še božična čuja dramila dremajoče! Pojdimo k polnočnici! Srečen božič — doma.

Miran Mihelič

TUJCI V NAS

SPOZNAMO VAS —
O GROZNO —
VEDNO PREPOZNO
KDO STE VI,
KI OKUPIRATE NAŠE LJUDI
— TUJCI V NAS!

S PRAVICO RESNICE

KDO TI ČLOVEK DAJE PRAVICO
DO SAMOZVANJA,
DA ZABIJEŠ NA KRIZ
SVOJEGA BRATA ZA DROBIZ
ALI, CE NI TVOJEGA SPOZNAVANJA.

POTEM PA JOJ,
KJE IMAŠ VEST,
KO PONUJENO ROKO DOBIŠ V PEST,
ŠELE NAPOVEŠ MU BOJ:
POSILJUJEŠ,
PONEUMLJAS
POGUBLJAS
IN STRAHUJEŠ
GA S SVOJO RESNICO.

Božič kot praznik Kristusovega oznanila sprave, strpnosti in ljubezni med ljudmi je nedvomno primerna priložnost za razmislek, od kod toliko nestrpnosti, mržnje in nasilja v sodobnem svetu. Sodobni svet je resnično podoben sodu smodnika, ki lahko vsak čas eksplodira. Nekateri menijo, da se je na našem planetu z začetkom prve svetovne vojne začelo obdobje napetosti, ki še vedno traja in mu ni videti konca.

Antropologi, ljudje, ki se ukvarjajo s preučevanjem človeka in njegovega bistva, ugotavljajo, da je človekova napadalnost pogojena tako z biološkimi kot s »kulturnimi«, to je družbenimi in političnimi dejavniki. Človek je v nekem smislu popolna žival in ima kot tak v sebi vso biološko dediščino svojih živalskih prednikov, vključno z nagoni, ki ga silijo k napadalnosti. Toda to dejstvo ne more pojasniti v celoti človekove napadalnosti. Živali namreč ubijajo bodisi za hrano bodisi v samoobrambi. Človek pa je nasilen tudi iz razlogov, ki jih ni moč pojasniti zgolj z biološkimi dejavniki. Človek je nasilnež tudi kot kulturno, civilizacijsko bitje. Dejstvo je, da so vse dosedanje velike civilizacije lahko nastale in se obdržale samo z nasiljem, ki mu ni primere v živalskem svetu. To še vedno velja tudi za sodobno človeštvo. Dovolj je, če pomislimo, kakšen policijski aparat potrebuje sodobna država, da lahko brzda zlikovce vseh vrst, od »nedolžnih« nasilnežev iz objesti do kriminalcev in teroristov. Policijski aparati, s katerimi sodobne države vzdržujejo notranji red in mir, pa so le pritlikavci, če jih primerjamo z vojaškimi aparati, s katerimi države skrbijo za svojo zunanjo varnost. Brezumna oboroževalna tekma je neposredni izraz skrbi za obrambno sposobnost posameznih držav. Znano je, da vsaka od obeh supersil razpolaga s tolikšno količino orožja, da lahko sama večkratno uniči ves obljuden svet.

Zgodovina kaže, da so vojne vedno bile, potemtako bi lahko zaključili, da vedno tudi bodo. Kljub očitnim zgodovinskim dejstvom, se zdi gornji zaključek nekoličan preuranjen. Zgodovina namreč kaže, da je določen napredek v omejevanju vojevanja med ljudmi v zgodovinskem razvoju kljub vsemu prisoten.

V davni preteklosti je bila vsaka človeška skupina sovražna vsaki drugi skupini. Vsaka vas se je bojevala z vsako sosednjo vasjo. Z nastankom mestnih držav se med sabo niso več bojevale posamezne vasi, marveč sosednja mesta. Z združitvijo mestnih držav v večje države so se med sabo bojevali prebivalci še širših ozemelskih enot. Kot vidimo, je določen napredek prisoten in sicer v tem smislu, da se prebivalci znotraj ene države praviloma niso več bojevali med sabo — razen v primeru državljanskih vojn. Zategadelj je moč reči, da bi na svetu lahko zavladal mir, če bi se vse države lahko združile v eno samo.

V danih okoliščinah je to seveda utopičen cilj, toda kljub temu niso tako redki misleci, ki trdijo, da razvoj človeštva samodejno vodi natančno k temu cilju — k svetovni državi — seveda nekoč v prihodnosti.

Ce vzamemo, da je svetovna država tisti utopični cilj, ki bo človeštvu prinesel tolikanj zaželjeni mir, potem gotovo ni odveč razmislek, kaj je tisto, kar preprečuje »ustanovitev« svetovne države že danes oziroma v najbližji prihodnosti. Vprašanje

je seveda zapleteno in nanj niti približno ni mogoče odgovoriti v nekaj stavkih. Kljub temu lahko uganemo vsaj približen odgovor.

Gotovo je, da razlike v bogastvu oziroma v razvitosti, kakršne so prisotne med svetovnim Severom in Jugom ter ideološke razlike, kakršne so prisotne med Vzhodom in Zahodom, v ničemer ne prispevajo k samodejnemu združevanju sveta. Pri razlikah v razvitosti je jasno, da je njihovo preseiganje možno samo na ta način, da postane tudi svetovni Jug razvit in bogat. Manj pa je jasno, kako naj bi bile presežene ideološke razlike med Vzhodom in Zahodom: naj po vsem svetu zavladajo komunizem, ki prisega na vsemogočno državo, ali naj zavladajo zahodni sistem, ki prisega na svobodno pobudo slehernega posameznika?

Za nosilce ideologij obeh blokov je vprašanje seveda »že rešeno«, dejstvo pa je, da še daleč ni rešeno, kar kaže sam obstoj obeh blokov. Že vnaprej je jasno, da če se Vzhod in Zahod prej medsebojno ne uničita z vojno, bo z nadaljnjim razvojem eden od obeh sistemov samodejno prevladal. Dandanašnji je razvidnih že precej znamenj, ki dovolj razločno kažejo, kateri sistem se bo izkazal kot dolgoročno boljši — bolj učinkovit in bolj človeški.

Zmaga svobode nad tiranijo je še vedno zgolj možnost. Ostaja upanje, da bo ta možnost dejansko izpolnjena. Božič je praznik, ki nas uči, da je pot k miru samo ena. To je pot strpnosti in potrpežljivosti, to je pot krščanske ljubezni.

Pogovor z M. Kravosom, urednikom knjižnih izdaj Založništva tržaškega tiska

»Za založbo je važno, da ima okrog sebe živahen, izzivalen... človeški prostor«

Ze nekaj časa smo imeli v načrtu pogovor z Markom Kravosom, urednikom knjižnih izdaj Založništva tržaškega tiska. Načrt uresničujemo v tej številki. Priznati je treba, da je v zadnjih letih bera te založniške hiše dokaj izdatna, kar je gotovo zasluga njenega urednika. Marko Kravos je pesnik, publicist in kulturni delavec ter ga slovenski javnosti ni treba posebej predstavljati. Zahvaljujemo se mu, da je sprejel naš predlog za daljši pogovor, ki je potekal takole: **(Ured.)**

V čem je v okviru slovenskih založb specifičnost Založništva tržaškega tiska?

Predvsem v tem, kar ime pove: to je založba, ki oblikuje v knjigo današnjo in preteklo ustvarjalnost ter znanstvene prispevke iz prostora, ki ga zaradi državnih mej nekateri opredeljujejo kot zamejstvo. Po pokrajinskem, kulturno zgodovinskem značaju pa je to Primorska, katere pomemben center je še vedno Trst. Vsaka od teh dveh opredelitev prispeva svoje: prva nam narekuje občutljivost do nacionalnih tem in do utrjevanja skupnega narodnega telesa ne glede na meje, drugo, »klimatsko« določilo pa nam narekuje uveljavljanje primorske izkušnje v sklopu slovenske kulture: na jezikovnem, literarnem, likovnem, glasbenem ali znanstvenem in političnem področju.

Kolikor se le da utrjujemo in širimo tudi branje, ljubezen do slovenske besede na področju, kjer živijo Slovenci v Italiji: zato izdajamo tudi ljudsko čtivo (paket Jačranskega koledarja, prevedeni romani), izdaje za otroke (slikanice, pravljice na kasetah), zato tudi toliko predstavitev in podobnih nastopov v našem prostoru.

Knjige praviloma tiskate v Ljubljani. V tem vidimo precejšnjo novost v primerjavi s preteklostjo, ko so se slovenske knjige na Primorskem tiskale v slovenskih tiskarnah v Trstu in Gorici. Kaj bi povedali v tej zvezi?

Mnogo bolj praktično je, če imaš tiskarno pri roki ali kar v lastni hiši. Iz več razlogov pa smo zadnji čas precej tiskali v osrednji Sloveniji, predvsem seveda zato, ker je bilo tam ceneje. Zaradi nizkih naklad je težko izdajati slovensko knjigo po dostopnih cenah, zato je treba proizvodne stroške skrbno pretehtati. Pa še se s tem izognemo zamudnemu in dragemu blagovnemu prestopanju meje — ko pa je osrednje tržišče, razumljivo, matični prostor. Tudi so slovenske tiskarne v Trstu in Gorici do pred kakšnim letom tehnološko zaostajale, kar se je poznalo tako pri hitrosti izdelave, pri kvaliteti, kot pri ceni storitev. Stvari so se prav zadnji čas popravile in tako smo že letos štirinajst izdaj — približno petino naših naslovov — tiskali v Italiji, zvečine s slovenskimi tiskarji, ki jim po ljubezni in odnosu do dela res zlepa ne najdeš para.

Ali obstaja v izbiri knjig oziroma besedil, ki jih izdajate, kaka konstanta, oziroma kakšna so vaša izhodišča?

Naj poudarim le, da ne pomnim, da bi založba kdaj kak rokopis zavrnila zaradi političnih ali nazorskih pomislekov. Prvi in glavni kriterij je kvaliteta, neoporečnost besedila. In seveda imajo posebno prednost domači, primorski, oziro-

ma koroški avtorji. Te spodbujamo, vendar tudi pri njih ne popuščamo glede kakovosti: čutimo se namreč odgovorne pri oblikovanju naše podobe, se pravi pri uveljavljanju zamejske in mediteranske komponente v sodobni slovenski kulturi in ne bi radi z ne najboljšim blagom razočarali zaupanje bralcev, ki jih ni malo pri nas in povsod na Slovenskem. Saj so še tu pa tam živi predsodki o folklorističnem in okostenelem slovenstvu v teh krajih.

Kakšno je mesto primorskih avtorjev v vaših knjižnih izdajah?

Iz že povedanega sledi, da smo med slovenskimi založbami skoraj najbolj pokrajinsko opredeljeni. V tej fazi našega razvoja se nam zdi to že dovolj velika naloga in nujnost: saj niso ti kraji poznali normalne založniške dejavnosti — profesionalne in načrtne — od konca dvajsetih let, ko je tovrstno tradicijo zatrl fašizem, pa vse do začetka sedemdesetih let, ko so se tudi na tem področju stvari nekoliko izboljšale. V teh štiridesetih letih je primorski »nos« v slovenski nacionalni fiziognomiji skoraj izginil.

Pa ne gre samo za avtorje, da so po izvoru »naši«. Lahko so to tudi vsebinski poudarki — recimo izdaja Prepeluhovih spisov ali Zlobčeve narodnostne preokupacije dovolj zgovorno pričata o tržaški tradiciji pri slovenskem naprednem delavskem gibanju ali pri nenehnem razvijanju misli o vrednosti in smislu nacionalne kategorije v družbi. Naša primorska specifičnost se lahko izkaže tudi pri posebni obravnavi kakega spregledovanega poglavja iz zgodovine, kakršno je obdelano n.p.r. v Sarđočevih spominih; ali zdajšnja proza o Tržačanih Marije Vojskovič. Za tisk pripravljamo tudi nekaj priročnikov po mediteranskem okusu in potrebah: o ribjih jedeh, o tržaški kuhinji, o vinu z naših tal, o primorskem sadnemu vrtu. Tudi glede slovenščine pazimo, da

jo dogradujemo s posebnostmi na zahodnem robu: da ostanejo fige fige in ne smokve; in sardoni sardoni in ne sardelice. Kopica je tudi knjig iz primorske kulturne dediščine, od Plemiških pisem do noš in ljudskih plesov, od Černigojeve monografije do Podreccove Slavie ali albuma o benečanskem izseljeništvu.

Pa še nekaj števil: v zadnjih 15 letih je ZTT objavljalo dela 35 sodobnim in tu živečim slovstvenim avtorjem, nekateri, najplodnejši, so doživeli tudi po pet izdaj. In tudi pri oblikovanju, opremljanju in ilustriranju naših knjig vključujemo domače likovnike, imen je že za dve desetini.

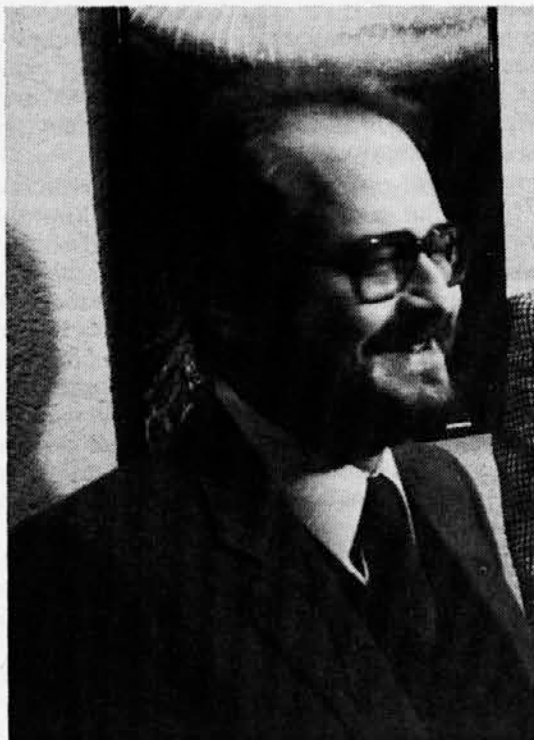
Ali menite, da obstajajo med primorskimi avtorji polpretekle dobe še kateri teksti, ki bi jih bilo vredno ponatisniti ali sploh prvič objaviti?

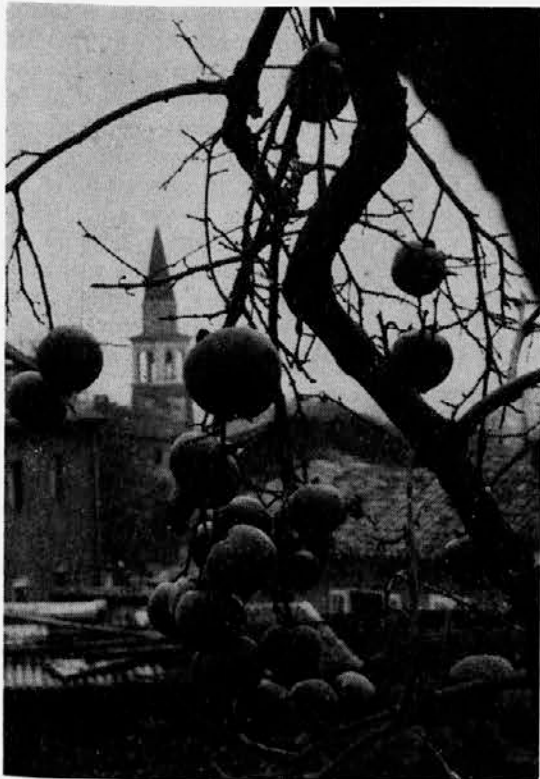
Vsaka doba mora iskati na novo v svoji preteklosti pozabljene dragocenosti, obenem pa na novo graditi odnos do zgodovine z reaktualizacijo določenih vrednot. Obojega je prav gotovo še kaj in upamo, da bomo imeli pri tem tako srečno roko, kot smo jo imeli z neobjavljenimi pravljičami Kosmača, pa z obema Bartolovima prozama, z Vukovimi pismi. In z Bevkom, Feiglom, Grudnom, Pregljem, Gregorčičem.

Veliko dela pa nas čaka, da objavimo našo dediščino tudi na drugih, neliterarnih področjih in tako zamašimo luknje, ki vse bolj zijajo v vse bolj monumentalnih (a nepopolnih!) obravnavah, ki zadnji čas izhajajo v osrednji Sloveniji. Tako na področju slikarstva, n.p.r. goriška sredina na začetku našega stoletja, v urbani naselitvi in arhitekturi (tudi najnovejša izdaja Gradovi na Slovenskem ne vidi ničesar preko mejne črte!). In v glasbi (Kogoj!), v jezikoslovju (terminološki in diferencialni slovarji in obravnave), v geografiji (krajevni leksikon za slovenske kraje v Italiji), v zgodovini od arheologije do današnjih dni.

Kakšen je vaš odnos do sodobne ustvarjalnosti v zamejstvu?

Positiven, ker slutim v naših umetnikih poseben naboj, ki izhaja iz posebnega izročila in iz sedanje izkušnje v tem prostoru. Mislim, da je to velika in hvaležna možnost, ki bo vsekakor doživela svoj čas za uveljavitev tudi preko slovenskih okvirov. Seveda če bodo imeli naši ustvarjalci prave pogoje in spodbude za kvalitetno delo. Tu pa ni vse tako rožnato, predvsem ni prave kulturne revije. Del naših medijev ima pač konzumistične instinkte in potrebe po objavljanju (radio in dnevnik), ostali periodični in revialni tisk, kolikor se zaradi prostora sploh lahko posveča sodobni umetnosti in skrbi za likovno, glasbeno in literarno kritiko, rad ta odnos podreja ideološko političnemu ključu. Zakaj je tako? Mislim, da nosi del odgovornosti tudi naša starejša generacija književnikov, ker ne misli dovolj na svoje naslednike v ustvarjalnih in humanističnih dejavnostih. Izjema je Zora Tavčar in morda še kdo, a v glavnem ta misel drži! Zato je danes celo na Koroškem situacija ugodnejša, literatura tod je bolj sodobna, zraščena z današnjim dogajanjem v lastnem okolju in v skladu z modernimi tokovi umetnosti v svetu. Tam imajo pač Mladje, Celovški zvon, Kladivo ...

Kako si pri vaših knjižnih izdajah zamišljate uredniševanje skupnega slovenskega prostora?

... tako da kot posebno kvaliteto uveljavljamo primorski pogled na svet, našo izkušnjo v velikem mestu in ob stiku z italijansko kulturo, našo prožnost, ki smo jo razvili zaradi ogroženosti — ker moramo biti vedno kompetitivni z večinsko kulturo, tudi na način avtentične in moderne zasidranosti v teh tleh, v tradiciji in ljudeh. Da smo čim bolj jug in zahod Slovenije. Če bomo te svoje posebnosti kvalitetno živeli, bomo tudi potrebni, zanimivi, konstitutivni sebi in drugim.

Vi sami ste literarni ustvarjalec: kako usklajujete svojo delovno zadolženost in svoj umetniški poklic, ki gotovo predpostavlja tudi osebni estetski pogled?

Če bi lahko prišlo le do najmanjšega dvoma o kakih preveč osebnih kriterijih pri sprejemanju kakega rokopisa — pa najsi bo to nekritična simpatija ali bi šlo za morebitno nerazumevanje, neposluš za drugačen estetski nazor, zaprosimo dva strokovna kritika, da nam napišeta svoje mnenje in se potem po njem ravnamo. To je tudi že uveljavljena praksa v slovenskem založništvu, saj je v vsaki založbi po kak pisatelj, pa tudi vsi pišočci se v glavnem poznamo, ne moremo pa si biti vsi istih misli o ustvarjalnih dilemah.

Sam pri naši založbi ne objavljam, nekaj mojih knjig je izšlo le v sozaložbi z ZTT, potem ko so moje rokopise sprejeli po redni poti na uredništvih mariborskih Obzorij, Cankarjeve, Lipe, Drave. Tri moje zbirke pa so izšle v samozaložbi.

Poslednja, ki je ugledala te dni luč sveta, Sredozemlje, je plod zasebnega zanesenjaštva Vecchietta, ki je vanjo prispeval 12 grafik, in mene. Pa esejista in prevajalec. Tudi materialno tveganje in fizično delo sva ob tem prevzela nase, le zaradi knjigovodskih in fiskalnih razlogov je na njej značka TK Galerije. Ampak na slovenskem divjem zahodu oz. jugu se le na tak način da napraviti kako poskočno dejanje, ne da bi ti kdo očital privatizem.

Bo naše okolje ta petjezični lepotni predmet razumelo v smislu, kakor sva ga z Vecchietom ustvarjala? Kot znak samozavesti in svetovljanske gibkosti? In ljubezni do svojih tal?

Za ustvarjalca — prav tako kot za založbo — je odločilno, da ima okrog sebe živahen, izzivalen ali celo s problemi našpičen človeški pro-

stor, da je le poln, da odmeva od žive materije srca in razuma.

Kaj bi povedali našim bralcem na pragu leta 1987?

Povedal bi jim pravljico »O miškini knjigi«. ... Nekoč je živel mož, ki je bil star star; primojduš da jih je imel osemdeset! Bolelo ga je v sklepkih, dušilo ga je v prsih, skleroza mu je pometala po glavi, razen tega pa se ni imel kaj tožit. Pa tudi ne se veselit.

Nekega dne pa je v nekem kotu na podstrešju našel zajetno knjigo. Sploh je ne bi bil opazil, če ne bi po njej poplesavala bledeča miška. Miš je odpodil, vzel knjigo v roke in sedel na skrinjo. Najprej je odstrl prah in pajčevine s platnic, potem pa začel brati.

In v prvem poglavju je bila zgodba o čudežnem studentu, ki vsakogar pomladi, kdorkoli se v njegovi gladini zrcali. Tedaj je starec začutil, kakor da je tudi z njegovih pleč odpadlo nekaj težkih let.

Drugo poglavje je pripovedovalo o nepomirljivem vretenu narave, kako se rastlinje bohota in odpočiva in kako živali druga drugo preganjajo, pa imajo prav zato ene lepo dolge noge, druge dolg jezik za muljenje trave, tretje ostre zobe, četrte poseben rep, da lahko spet zraste, kot pri martinčku, če mu ga maček odtrže.

Staremu je odpadel drugi križ. Bilo mu je, kot bi bil še pred penzijo, pri šestdesetih, tudi njemu je nekako zrasel nekdanji rep.

Naslednje poglavje je govorilo o vesoljskih prostranstvih in o neznansko razprostrtih časih, ki odmerjajo dihalnik ozvezdjem in prav tako neznatnemu pradrobrju snovi. Kako se energija pretaka v trdo snov in ta v svetlobo in ta spet potuje skozi čas, ki ji da hitrost in moč, da se spremeni in potem spet ...

Popolnoma pravilno ste uganili, v kaj se je medtem spremenil starec, ah, oprostite, mož v najboljših letih (tako tolažimo ljudi pri petdesetih!). Presvetlilo ga je, ga prevzelo, da se je počel nestrno po glavi — in na njej je imel spet lase! Od začudenja je zažvižgal — in v ustih je imel svoje prave zobe! Poskočil je od presenečenja, pa je udaril z glavo ob gredo pod streho. To ga je nekoliko umirilo in tako je bral naprej.

Četrto poglavje. O družbi in gospodarstvu, o vojnah in razrednih bojih, o lakoti in skladiščih orožja, o novih boleznih in starih prerokbah, da se bo vse kar najbolj slabo končalo. Prijela se ga je turobnost, kakršna se običajno loteva ljudi, ko prekoračijo štirideseto, kriza srednjih let pač, ko človek spozna, da ne bo kaj prida spremenil sveta ne po svoji pameti ne po svojem okusu, da pa je svet njega že kar dobro pognel.

Ampak v knjigi so bile še strani. Obrnil je list in prišel do petega poglavja. V njem je bilo opisano potovanje slavnega moža v divje in daljne dežele, vse nevarnosti je premagal, morske viharje, žejo in lakoto, preživel rano od puščice in kačji pik. In tam v palmovem gaju, ob jezeru, je odkril divjerodce, ki jim je postal poglavar in jim je dal zakone in pravo vero.

Zdaj se je našemu Janezu (tako je bilo nekdanjemu starcu ime, ampak prej se še spomnil nisem njegovega imena) greben dvignil, vdihnil je, napel prsi, se razborito ogledoval naokrog kot pravi tridesetletnik, ki se ničesar ne boji in ima še vse pred sabo. A če vdihneš, je treba tudi izdihniti ... in ko je spustil zrak iz svojih pljuč, je odpišnil stran v knjigi, da se mu je odprlo šesto poglavje.

V njem je mrgolelo mehko: ženske oči, dekleški lasje, ustnice in vse kar sledi: zarje večerne in mrak z mesečino, čoln na jezeru in postelja v samotni koči. In ah in oh, kdo bi vedel kako — smo že pri šestem poglavju.

To je najstniško. Sami verzi, polni miline, idealov, velikih besed, otožnega čudenja in nestrpnega pričakovanja. Enozložni in enajstrozložni stih. Lirični in udarni, polni strastnega zagona — proti neobstojni meglici. Lepo zveneči, sama sanjavost, ogromna, fantastična, edinstvena (večkrat polna pravopisnih napak) ... in kaj še? Saj je vseeno pri teh letih, karsizebodi!

Ampak kdo bi to predolgo prenašal. Zato je Janezek prešel na naslednje, sedmo poglavje. Ta ta, ratata! To je trobenta vojščakov na paradi, sirena na ladji, ki odhaja na otoke, je znamenje za zbor na taboru aii navijaško spodbujanje na tekmi. Pa v teh letih ni samo trobenta, je tudi otročja, trmasta šola, ki hoče vlti tuje znanje v kuštrave glave (za njihovo dobro), so starši, ki bi hoteli vse spet tako, kot so sami živeli in rasli (nesrečneži). In je sosedova Francka, hudobnica, ki ti je pljunila na malico v vrtcu. Obrnimo list nad vse to seme nasilja in zla!

Ah, pa kako, saj ne gre, saj je Janezek zdaj velik kot miška. Do kraja pomlajen, nedolžen in poln nad. In tedaj pridrobi k njemu tista miška, ki jo je na začetku odkrcnil s knjige. Držala se je za trebuh od smeha, ampak krohotala na glas se ni, bila je olikana in dobro vzgojena. Veselo mu je povedala, da je pravzaprav njegov ded in da je tudi on nekoč bral knjigo.

Ga pa grozno zanima, mu je hitel govoriti, kaj je še v naslednjem poglavju, morda prehod v drugo življenje? Morda samo premena v drugo obliko ali kak prehod na drugi svet. Zelo zanimivo. Pa sam ne more obrniti strani in brati naprej.

In sta oba poskusila, drug drugemu sta lezla na ramena in odrivala, težka in ogromna stran pa se ni razprla do novega poglavja. Potrebovala bi vsaj še tretjega miška! —

— To bi želel bralcu Novega lista v novem letu: da bi našel svojo knjigo življenja, da bi bila prav tako zanimiva in osvežilna, pomlajajoča. Prav tako pa želim miškama, da bi kmalu za njima prispel njun vnuk in jima pomagal odpreti zadnje poglavje, odkriti še zadnje skrivnosti: kakšno je življenje še pred rojstvom, čemu prihajajo vsi od tam k nam, na ta svet.

—o—

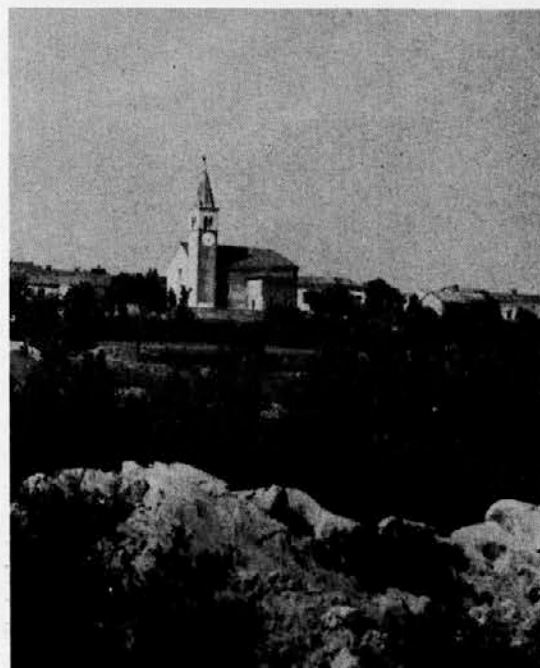
SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU
v Kulturnem domu v Gorici

Wolfgang Kolhaase - Rita Zimmer

RIBA ZA ŠTIRI

Režija Jože Babič

v torek, 23. decembra ob 20.30 - ABONMA RED B

Izšla je 9. številka Mladike

Pred nekaj dnevi je prišla iz tiskarne 9. številka revije »Mladika«. V branje nas uvede uvodnik, ki razmišlja o nesrečnih dogodkih na morju pred istrsko obalo, ko je bil ustreljen mlad gradeški ribič. Njegov naslov je »Strelj tu di v manjšino«. V njem pisec razčlenjuje ta boleči dogodek, obenem pa opozarja na posledice, ki jih je streljanje v Tržaškem zalivu prineslo tudi manjšini.

Pisanje dnevnika in objavlanje njegovih strani je postala skoraj tradicija za pisatelja Alojza Rebulo. Iz strani, ki jih objavlja ta številka Mladike, razberemo, da je bil letos oktobra na operaciji v Celju. Voščimo mu zato čim hitrejšo okrevanje in zdravja. Pod črto beremo pripombico na račun izjave Miroslava Košute o domnevni cenzuri, ki da vlada pri Slovenskem stalnem

Gregorčič v italijanščini

Franc Husu, znani prevajalec slovenske poezije v italijanščino, je za 80-letnico Gregorčičeve smrti pripravil prevod njegove zbirke Poezije, ki jo je leta 1908 izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu, opremljeno z izredno lepimi ilustracijami.

Prevod je izšel zaenkrat kot razmnoženina, skupaj z izvornimi ilustracijami, in je že v tej obliki prav lepo delo. Izdan je v kraju Altamura pri Bariju, kjer prevajalec sedaj prebiva.

Bilo pa bi nadvse pomembno, da izidejo Gregorčičeve pesmi v italijanskem prevodu tudi v natisu in v čim lepši opremi. Ne samo zato, da italijanski sosede na Primorskem bolje spoznajo enega najpomembnejših ustvarjalcev slovenske poezije, temveč tudi zaradi tega, ker so mno-

gi italijansko govoreči ljudje pri nas v zamejstvu slovenskih korenin, pa dejansko nimajo stika s slovenskim kulturnim izročilom, ker ne znajo več slovensko, živče že iz otroških let samo v italijanskem okolju. V tem primeru bi lahko odkrili vsaj del slovenskega kulturnega sveta, iz katerega izhajajo.

gledališču v Trstu, in še zapis o nerodnem prevajanju besedila italijanskega filma, ki ga je pred dnevi predvajala ljubljanska televizija.

Andrej Bratuž je ob letošnji 80-letnici smrti Simona Gregorčiča napisal razmišljanje »Ob Gregorčičevem jubileju (po goriški proslavi)«. Tudi v tej številki se nadaljuje »duhovni« dnevnik Lojzeta Breznika, ki ga je pisal v letih 1941-1943. Jelka Cvelbar je za rubriko Klopotec napisala članek o težkem stanju osamljenih in starih ljudi v Trstu.

Ta številka Mladike pa objavlja še cikel pesmi Marije Kostnapfel. Zanimiva in bogata je tudi rubrika »Mogoče ne veste, da...«, ki bralce Mladike seznanja z drobnimi in večkrat neuradnimi novicami od vsepovsod.

Posebne omembe je vreden članek Maksa Šaha o trenutnem stanju na slovenskih šolah pri nas. Še posebej se nam zdi zanimiv podatek, da je v Špetru »začel delovati Slovenski šolski center, katerega obiskuje dvajset malčkov, ki se v dvojezičnem vrtcu učijo tudi slovenščine, šest šolarčkov pa je prestopilo prag osnovne šole. Gre za zasebno pobudo, ki pa je velikega pomena za prihodnost, saj se bodo učenci poskušali kar v dveh jezikih: v slovenščini in italijanščini«. Antena, ki jo objavlja ta številka Mladike, ima kar 6 strani. Toliko se je nabralo najrazličnejših novic in vesti od vsepovsod, ki jih rubrika zvesto beleži in opremlja s fotografskimi posnetki.

Zadnji del revije je namenjen objavi odlomkov iz slovenske publicistike in recenzijam. V rubriki »Zamejska in zdomska literatura« piše prof. Martin Jevnikar o dveh knjigah Alojza Rebule. To sta ameriški dnevnik od 22. julija do 19. avgusta 1975 z naslovom »Oblaki Michigana« in knjiga, v kateri je objavljenih šest iger z religiozno tematiko pod naslovom »Savlov demon«. Ob teh dveh pa še o pesniški zbirki Tineta Debeljaka ml. »Prsti časa«, ki jo je objavila maja letos Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu. Mak tehtno in pozorno ocenjuje dve gledališki predstavi: Cankarjevo delo »Za narodov blagor«, ki ga je uprizorilo Slovensko stalno gledališče v Trstu in predstavo »Časovno vzporedje«, ki smo si jo lahko ogledali v Prešernovem gledališču v Boljuncu, kjer je s tem delom gostovala ob letoš-

njih Koroških dnevih gledališka skupina iz Zelenke Kaple. Ester Sferco pa bralcu predstavlja zanimivo pesniško zbirko rajnega dekana Teološke fakultete v Ljubljani Stefana Steinerja, ki je izšla po njegovi smrti pod naslovom »Pesmi«.

Mogoče najbolj zanimiv in pozornosti vreden članek 9. številke Mladike je prispevek, ki ga podpisuje Maks Šah in nas opozarja na težko stanje, v katerem živijo Slovenci v Porabju na Madžarskem. Položaj te naše narodne manjšine je res zelo pereč, saj se njena življenjska moč iz leta v leto manjša in izgineva. Prav bi bilo, da bi širša slovenska javnost kaj več zvedela o tem.

Naj se ob koncu tega zapisa ustavimo pri mladinski prilogi Rast, ki jo je tokrat uredil Ivan

Žerajl. Priloga dokazuje, da so mladi pozorni na številna domača, a tudi svetovna vprašanja in dogodke. Tako Žerjal razmišlja ob nedavni verski manifestaciji za mir v Assisiju, kakšen odnos imajo danes ljudje do tega pojma po svetu, pa tudi na Slovenskem. Zanimivo je branje o pojavu »špricanja« pouka na naših višjih srednjih šolah. Gre za problem, ki je precej pereč, saj lahko celo ogroža njegovo kvaliteto.

Priloga Rast objavlja še članek ob 30-letnici vstaje na Madžarskem, poročili o delovanju Mladinske sekcije Slovenske skupnosti in o srečanju tržaške mladine s koroškimi sovrstniki letos oktobra pri Sv. Ivanu. Sledijo še kratko razmišljanje o pouku latinščine, vtisi bivše študentke mednarodnega zavoda v Devinu o tej šoli, pesem Noč, ki jo je napisala Ana Lokatos in ponatis iz lista »Tretji dan« z naslovom »Študent naj...«, v katerem Lojze Peterle nagovarja slovenskega študenta in študentko, kako naj gledata na učne in osebno izobrazbo. Gre vsekakor za prilogo, ki je vsebinsko zanimiva ne samo za našo mladino, ampak tudi za širši krog bralcev.

Knjižni dar celjske Mohorjeve družbe

Poleg goriške in celovške je pred kratkim izšla tudi redna zbirka celjske Mohorjeve družbe za leto 1986, ki obsega štiri knjige. Kot vedno je na prvem mestu potrebno omeniti koledar, tokrat za leto 1987, ki ga je s sodelavci uredil Matija Remše. Posamezni meseci so ilustrirani z barvnimi reprodukcijami Plečnikovih stvaritev, pa tudi sicer je v njem mojstru Plečniku namenjenih več sestavkov. V koledarju je med drugim objavljeno razmišljanje Alojza Rebule »Biti Slovenec danes«.

V letošnji zbirki je izšel tudi roman Franza Werfla »Pesem o Bernardki«, kot 136. zvezek Slovenskih večernic pa povest Lojzeta Kozarja »Kamen in srce«. Zenski svet bo gotovo razveselil priročnik »Kuharica« treh avtoric, Milena Motoh, Mire Silc in Anice Suštaršič. Naklada celjskih mohorjevcev je 38.000 izvodov, število naročnikov namreč že nekaj časa kaže težnjo k rasti, knjiga »Kuharica« pa je izšla celo v nakladi 50.000 izvodov. Glavni stebel poverjeniške mreže celjske Mohorjeve družbe so seveda duhovniki, vendar jih je v zadnjih letih opaziti tudi v prosti pro-

daji po knjigarnah v Sloveniji, kar tudi kaže na večjo pluralistično odprtost v tej republici.

Mohorjeva družba v Celju izdaja tudi samostojni Književni glasnik, v katerem na uvodnem mestu napoveduje knjige redne zbirke za leto 1987. Opozorimo naj še na poročilo Hieronima Zvegljča o srečanju treh slovenskih Mohorjevih družb v Celju 16. septembra letos, Janez Zupet pa napoveduje novo zbirko v izrednih izdajah družbe, ki bo nosila naslov »Religiozna misel«.

—o—

V prostorih Založništva tržaškega tiska so v ponedeljek, 15. t.m., predstavili Jadranski koledar za leto 1987 in njegovo knjižno zbirko. Poleg koledarja so letos na razpolago tri knjige: Tržačani, avtorice Marije Vojskovič, roman Grahama Greena Tretji človek in Prva pomoč, ki jo je sestavil prof. dr. Srečo Herman. V knjižno zbirko sodi tudi stenski koledar z ilustracijami Hinka Smekarja. Koledar z zbirko stane 25 tisoč lir.

Pred 5 leti je umrl Edvard Kocbek

Skoraj neopazno je v slovenski javnosti 3. novembra letos potekla 5. obletnica smrti slovenskega pesnika, pisatelja, misleca in političnega delavca Edvarda Kocbeka. Njegovo truplo torej že pol desetletja leži na ljubljanskih Zalah, vendar je razvoj zlasti na področju slovenske kulture in družbene misli dokazal, da so njegove javnovidne in skoraj preroške ideje še kako aktualne. Kocbek je že za živega večkrat temeljito pretresel slovenski svet, tako s »Premišljevanjem o Španiji« leta 1937, z izidom štirih novel z naslovom »Strah in pogum« leta 1951 in nazadnje leta 1975 z znanim intervjujem Borisu Pahorju, v katerem je javno spregovoril tudi o roških žrtvah iz leta 1945. Še vedno pa ni izšel »Kocbekov zbornik« v zbirki Znamenja mariborske založbe Obzorja, v katerem bi moral biti objavljen tudi esej Spomenke Hribar z naslovom »Krivda in greh«. To njeno izvajanje je v letih 1984 in 1985, čeprav uradno sploh še ni izšlo, povzročilo v političnih in kulturnih krogih razburjenje in več mesecev trajajočo polemiko, ki se je nazadnje zaključila z izključitvijo avtorice iz Zveze komunistov. Zanimivo pa je, da je esej pred kratkim v treh nadaljevanjih objavil mariborski študentski list Katedra.

Msgr. FRANC PERKO

NOVI BEOGRAJSKI NADŠKOF

Iz Vatikana je prišla vest, da je papež Janez Pavel II. imenoval za novega beograjskega nadškofa msgr. dr. Franca Perka. Znani ljubljanski teolog, profesor in dekan ljubljanske teološke fakultete bo nadomestil dosedanjega škofa Alojza Turka, ki je prosil za upokojitev.

Peta obletnica Kocbekove smrti je tudi priložnost, da vsaj bežno in nepopolno za beležimo, kaj je v tem času izšlo v zvezi z Edvardom Kocbekom. Leta 1983 je celjska Mohorjeva družba izdala spominski zbornik »Človek je utihnil«, ki ga je uredil Janez Gradišnik in obsega med drugim nekrologe in pogrebne govore, pa še celotno bibliografijo revije Dejanje in Gradišnikovo študijo o tem časopisu. Naslednje leto je Slovenska matica izdala knjigo »Peščena ura«, ki obsega 109 Kocbekovih pisem Borisu Pahorju, nastalih v obdobju od 1940 do 1980. Prav tako v letu 1984 je Mladinska knjiga izdala ponatis »Strahu in poguma« s temeljito študijo Andreja Inkreta. Pred nedavnim pa je zagrebška založba Globus izdala Kocbekov »Dnevnik 1951-1952«, ki je bralcem že znan iz objav v Novi reviji, vendar je v pričujoči knjigi natisnjena tudi uvodna beseda izpod peresa Dimitrija Rupla. Izbrano je torej obdobje, ko je Kocbek prišel v nemilost v slovenskem političnem vrhu in so mu bile odvzete vse funkcije, nekaj časa pa je bil prisiljen celo na kulturni molk. Natis tega dnevnika pomeni gotovo važen prispevek k osvetlitvi prelomnega obdobja slovenske zgodovine, ko so se kljub vsemu le začeli nakazovati obrisi širšega ustvarjalnega prostora, kot ugotavlja Rupel v svojem eseju.

Iz Ruplovega pisanja tudi izvemo, da je prav veličasten pogled na polno omaro Kocbekovih dnevnikov v pesnikovi zupščini, ki so vsi pisani v zvezke šolskega formata. Zato je moč pričakovati, da bo po končanem prepisovanju še kaj izšlo v knjižni obliki, kar bo nedvomno obogatilo slovensko misel, saj je znano, da je Kocbek tudi v sprotnih dnevniških zapisih izredno pronicljivo razčlenjeval duhovna, družbena in politična stanja v slovenski dejanskosti.

S kakšno začetnico?

Glede cerkvenih praznikov je opaziti v dnevnem tisku, da jih danes največkrat pišejo z malo začetnico, tako npr.: božič, velika noč ali binkošti. Po drugi strani pa nikomur ne pride na pamet, da bi državne in druge praznike pisal z malo začetnico, temveč jih ustrezno pišejo z veliko, tako Dan republike, Dan ustaje itd., tudi Dan

mrtvih, s katerim ponekod zamenjujejo Vse svete.

Po pravih slovenskega pravopisa pišemo lastna imena z veliko začetnico, torej tudi imena prazničnih dni, zato je lahko edino pravilno pisati Božič, Velika noč, Binkošti, saj bi npr. z malo začetnico pisana velika noč pomenila nekaj splošnega, mogoče dolgo noč ali pa bi bila posamezniku zaradi kakega posebnega doživetja, praznovanja ipd. res »velika«. V tem primeru pa ne gre ravno za Veliko noč, dan Kristusovega vstajenja in cerkveni praznik.

Preseneča, da v nekaterih primerih celo verski listi ne ločijo teh pravil in pri našajo imena praznikov pogosto z malo začetnico, tako božič, velika noč ... Prav bi bilo, da bi bilo v tem pogledu več reda.

J.

Zahodnoslovenska beseda »guna«

V tolminski okolici označuje beseda »guna« svet za hišo, navadno travnik s sadnim drevjem, kakim latnikom in vrtom. Oznaka je vsaj v nekaterih krajih znana tudi na Vipavskem, npr. v Sempasu.

Raziskovalci slovenskega besedišča izvajajo to besedo od znanega »gumno«, ki po Kranjskem in Koroškem pomeni prostor, kjer so mlatili žita. Po Notranjskem pa tudi oblika »gumno« pomeni isto (Hotedrščica). Pomensko se torej obe obliki tega izraza po nekaterih predelih razlikujeta, po drugih istovetita. Kakšen bi bil potem lahko izvirni pomen?

Da gre bodisi pri izrazu »guna« kakor pri izrazu »gumno« za isto izvirno besedo, je očitno. Primerjajoč oba izraza z besedami v drugih slovenskih jezikih, se pokaže, da je izvirna oblika »gumno«. In zdi se, da je izviren pomen najbolje izpričan v gornje-lužiškem »huno« (prostor za gospodarskimi poslopji) in dolnje-lužiškem »gumno« (vrt). Presenetljivo je, da gornje-lužiška oblika povsem ustreza zahodnoslovenski, kjer je glas »g« dejansko zvoneči »h« in je »o« prešel v »a« (a-kanje); dolnje-lužiška oblika pa ustreza osrednjeslovenski.

Povsem netočno pa označuje pomen zahodnoslovenske »gune« znani jezikoslovec Fr. Bezlaj (Etimološki slovar I, 1976), češ da pomeni križišče dveh poti v vasi ter prostor okoli hiše (vas Krn), medtem ko je »guna« dvorišče pri kmečki hiši (goriški Kras).

Vsaj glede tega, kar zadeva vas Krn, je treba vedeti, da je ta vas zelo raztresena, zato ima vsaka hiša krog in krog travnik, ne prostor; v vasi pa sploh ni »križišče«, marveč gre za križpotja na poljih, med odaljenimi hišami, torej na gunah.

Vprašanje, ki se končno pojavlja, je naslednje: katero od obeh oblik naj bi sprejeli v splošno, ali kakor pravijo, knjižno slovenščino in s kakšnim pomenom?

Kakor izhaja iz navedenega pregleda, gre za izvirno isto besedo, ki je dobila pri Slovencih dve različni obliki, vsaka s svojim pomenom. In nedvomno je treba zaradi tega sprejeti obe obliki, kakor jih je dejansko že sprejel v Etimološki slovar jezikoslovec Fr. Bezlaj. Oblika »gumno« ima že ustaljen pomen za prostor, kjer mlatijo. Pomen oblike »guna« pa je treba pravilno določiti, to je kot svet za hišo, s travnikom oz. sadovnjakom in vrtom.

š.j.

ŠPORT

Naši združeni ekipe: Jadran in Meblo

Nekaj kol pred zaključkom prvega dela prvenstva naših dveh združenih ekip, Jadran in Meblo, lahko na kratko analiziramo njune dosedanje nastope. Ekipi sta doslej igrali dokaj nihajoče: mestoma sta zaigrali res vrhunsko, mestoma pa zelo blede in s tem spravili v zagato trenerja ter razočarali občinstvo. Poleg nekostantnega nastopanja je mogoče najti še druge skupne značilnosti teh ekip: obe igrata v prvenstvu, ki je zelo zahtevno, nedvomno težje, kot so si na začetku predstavljali delavci, ki delujejo okrog teh dveh društev; tako Jadran kot Meblo sta na skrito upali, da se bosta potegovali za končno prvo mesto, ki jim edino zagotavlja napredovanje v višjo ligo. Dejstva oziroma srečanja pa so dokazala, da je taka uvrstitev za naši ekipi še prezgodnja in preveč ambiciozna, kljub temu da niti Jadran niti Meblo ne igrata v svojih prvenstvih podrejene vloge. Toda oglejmo si poliče dosedanja prvenstva Jadrana in Mebla.

V svojem devetletnem obstoju je Jadran doživel malo sprememb, vsaj kar se tiče sestave moštva ter tehničnega vodstva. Zato predstavlja letošnja sezona največji trenutek inovacije naše združene košarkarske ekipe. V prvi vrsti zamenjava trenerja: na Jadranovo klop je prišel stari znanec zamejske košarke, Mariborčan Peter Brumen. Njegovo pojmovanje igre, treningov, vodenja tekme je popolnoma različno od vseh ostalih trenerjev, ki jih je Jadran imel v zadnjih letih, zato je bila letošnja zamenjava trenerja prav gotovo najbolj travmatična. Da so igralci povsem doživeli novosti, ki jih je vnesel novi trener, so očitno potrebovali nekaj časa in si ravno s tem lahko razlagamo slabo igro Jadrana na začetku prvenstva. Poleg zamenjave trenerja je ekipo letos zapustil Ivo Starc, ki je bil njen član vse od ustanovitve, medtem ko Klavdij Starc služi vojaški rok v Rimu od junija dalje in se torej doslej ni mogel udeleževati treningov in tekem in lahko pričakujemo, da v letošnji sezoni ne bo mogel dati svojega velikega običajnega doprinsa. Na njihova mesta sta stopila Štoka in Ter-

čon, dva mlada obetajoča igralca, ki pa ju trener doslej ni še dosti uporabil; pač pa je eno vodilnih vlog v moštvu prevzel mladi Marko Lokar, ki je sicer že lani igral pri Jadranu, čeprav podrejeno. Spremembe v organskem in trenerskem kadru so dale svoj rezultat šele po petih, šestih kolih. Pravzaprav se je preporod Jadrana začel ravno s pičlim porazom na domačih tleh proti Montebelluni. Sele tedaj so Tržačani dokazali, da so popolnoma osvojili nov način igranja, ki ga je želel Brumen. Glavne inovacije bi lahko strnili v naslednje točke: 1. skoraj izključna uporaba individualne zelo agresivne obrambe, ki je stalno na robu osebne napake; 2. izredno hiter prenos žoge v napad s stalnimi poskusi protinapadov; 3. večja odgovornost pri metu vseh petih nastopajočih igralcev, medtem ko se je doslej igra Jadrana spirala na zaključevanja dveh-treh igralcev. Sicer predvsem prvi dve novosti sta bili že prisotni v naši združeni ekipi v prvih letih, toda s časom sta nekoliko zbledeli, tako da je Jadran v zadnjih dveh sezonah v bistvu izgubil tisti svoj pečat hitre in agresivne ekipe, s katerim ga je poznala širša publika severne Italije. Po nesrečni tekmi z Montebelluno so Brumnovi varovanci želi štiri zaporedne zmage proti solidnim ekipam in se tako prerinili do petega mesta na lestvici. Zaostanek za vodilno ekipo znaša osem točk, kar ob koncu prvega dela prvenstva ni malo. Vsekakor si Jadran ne bo smel več dovoliti spodrseljave, če bo hotel dohiteti prva moštva. Tržaška ekipa je dokazala, da ne zaostaja za najboljšimi, toda nekaj nerodnih porazov na začetku prvenstva je verjetno oddaljilo končno prvo mesto. Kljub temu pa smo prepričani, da Jadran ne sme vreči puške v koruzo in se mora srčno boriti za čim višjo uvrstitev. Če jim napredovanje ne bo uspelo v letošnji sezoni, bodo naši fantje prav gotovo glavni akterji v prihodnji, saj bodo z dozoritvijo nekaterih mladih igralcev lahko še v večji meri izpilili svoj način igranja. Pozitivno noto za Jadrano tabor predstavlja ponoven porast občinstva na domačih tek-

mah. To je dokaz, da je število gledalcev tesno povezano z rezultati ekipe. Občinstvo se na zadnjih tekmah brez dvoma zabava, saj je Jadranova igra dopadljiva, hitra in raznolika. S tega mesta bi pozvali zveste in manj zveste Jadrano navijače, da ne bi zapustili svoje ekipe, tudi če bi zašla v kako manjšo krizo.

Tudi združena ekipa Meblo je pričela letošnjo sezono z nekaterimi pomembnimi novostmi: prvič nastopa z izključno zamejskimi igralkami, brez običajnega doprinsa jugoslovanske odbojkarice. Ekipi se je pridružila Beti Nacinovi, ki je več let branila barve italijanskega prvotigaša iz Padove, in mlajše igralko, ki so prišle iz vrst mladinske ekipe Friulexport ter so se že popolnoma uigrade z novimi tovarišicami.

Po dolgoletnem nastopanju v B ligi smo letos na skrito upali, da bo Meblo prestopil prag najboljših državne lige. Toda očitno trenutek še ni napočil, kar dokazuje, da se nivo tega športa v zadnjih letih dviga vsaj s takim tempom, kot napreduje naša zamejska odbojka. O velikem skoku, ki ga je v zadnjih 5-6 letih (odkar se je na tem področju začelo združevanje) opravila naša odbojka, se lahko vsakdo prepriča, če le količkaj spremlja delo na tem področju. Na žalost se tudi v letošnjem prvenstvu dogaja, da Meblo niha med vrhunsko igro in zelo medlimi nastopi. Ena zadnjih tekem, in sicer doma proti Coneglianu, nam daje upati na boljše čase, saj so naše igralko poleg odlične odbojke pokazale tudi izredno odločnost in značajnost, kar je zlasti pri naših dekletih novost. Nedvomno bi Meblo s tako dosledno igro imel danes nekaj točk več in bi ogrožal sam vrh lestvice, saj je bilo preveč izgubljenih tekem proti objektivno slabšim ekipam. V zadnji domači tekmi so naše igralko odlično reagirale na začetno premoč gostin, ki so že vodile z 2:0. Pri zaostanku 10:5 v tretjem nizu se je pričel Meblor preporod, sad srčnosti in bojevitosti. Takega odpora si odlične igralko iz Conegliana gotovo niso pričakovale in tako so po ostrem boju morale na koncu priznati premoč domačink. Bila je to res edinstvena odbojarska predstava, kakršno smo le redkokdaj videli. Prepričani smo, da bo ob nadaljevanju take igre tudi v naslednjih kolih število gledalcev občutno naraslo, da bo nabrežinska telovadnica kmalu pretesna.

m t

STREL IN ZVON IN SMRT - V OBRAMBO ŽIVLJENJA

Prav na pragu božičnih praznikov, ki so živa pesem življenju, berem o treh zelo različnih pričevalcih rojstva. Posebno dramatičen je zadnji.

V teh adventnih dneh so zvočni in pisni objavljalniki razbobnali vest, da je v Turinu kot strela z jasnega neba planil v operacijsko sobo bolnišnice Sveta Ana petindvajsetletni fant, študent medicine Simon Levi iz kraja Ivreja, ter s pištolo ustrelil v strop, da bi ostražil zdravniško osebje in s tem preprečil umetni splav svoji zaročenki Anni Capuano. Bila je že narkotizirana. Z njo se je zabarikadiriral v sobo in pričakal policijo. Dne 12. decembra je bil po hitrem postopku (nekdaj smo rekli »po prekem sodu«, to je sodstvu) sojen in obsojen. Olajševalne okoliščine — bramba moralnih in socialnih vrednot — so bile s pomočjo krščanske mislečega zagovornika kar dobro upošteevane. Prejel je le osem mesecev zaporne kazni pogojno in brez vpisa v kazenski list ter stotisoč lir globe, in to zaradi nedovoljene nošnje strelnega orožja, zaradi motenja javnih uslužnosti in zaradi grožnje zdravnikom.

Dekle nosečnica se je zateklo v neznano zavetje, fant pa je bil takoj po razsodbi izpuščen iz zapora in je že istega večera pred televizijo kar odkritosrčno in spokorno razlagal svoje dejanje. On trdi, da je bila tudi zaročenka, prezigodnja mati, proti splavljanju in da sta bila oba zbegana in se nista znala prav sporazumeti glede bodočnosti, tako da se je mlada nosečnica v obotavljanju in neodločnosti kar dvakrat vozila z dvigalom bolnišnice gor in dol, preden je vrgla kocko in se spet povzpela v visoko nadstropje, kjer je legalizirana klavnica za nerojene otroke pod pobožnim imenom naše svete babice in dekletove patronne Ane.

Nesporazumljenje in drama tega mladega para spominja v celoti na Shakespearovo zgodbo Romeo in Julija, kajti tudi družini obeh zaročencev sta si navzkriž glede te ljubezenske zveze. Fant je na sodišču odgovoril sodniku, da ni niti poskusil govoriti z zaročenkinino materjo, ker je vnaprej vedel, da bi ta brez obotavljanja odločila, naj se hčerka iznebi plodu z umetnim splavom.

Tudi po vsem tem, kar se je zgodilo, obe družini v zadregi ne vidita drugega izhoda kot milosten nasvet, naj se ljubimca pomirita od šoka in nato spet mirno preudarita, da bi se splav izvršil. Z obema pa želi govoriti krajevni škof. Očitno hoče izpolniti vrzel, tisto vrzel, ki bi jo morala kriti vloga dejansko nesiromašnih in nealfabetskih staršev. (Oba očeta imata visoke službe v industriji).

Naš Milčinski bi take mladince imenoval ptičke brez gnezda, ker tema dvema kakor premnogim današnjega mladega rodu le na videz ničesar ne manjka, v resnici pa jim manjka nekaj bistveno važnega, manjkajo jim starši.

Taka je torej zgodba, ki je z odmevom po vsej Italiji za hip razbila zakrknjeni molk o stotisočih legaliziranih splavih na leto in zbuja tišo misli, pa važnejših kot so analize o legalni in situacijsko moralni krivdi mladeniča zaradi motenja takih javnih uslužnosti, kakršne so v moritvi spočetih in že oduševljenih človeških bitij.

Ta konkretna drama dvojice iz Ivreja daje snov za obširno božično razmišljanje — o družinski vzgoji, o dolžnostih staršev do nerojenih, do nedoletnih, do dozorevajočih in odraslih otrok, o krščanski vzgoji, o razrvanosti današnje družbe, o resnosti in neresnosti tendencioznih ob-

Ssk nenadomestljiv dejavnik v življenju...

■ nadaljevanje s 4. strani

Nauk je v tem, da je treba vedno iskati novih poti. Seveda, pri nas so strankarske razmere drugačne. Za ene parlamentarne in za dvojne evropske volitve pa se je tudi Ssk odločila za volivne koalicije, s strankami manjšin. Tudi pri nas ni bilo veliko razumevanja. Kljub temu smo sodelovali pri izvolitvi skupnega evropskega poslanca. Perspektive torej kljub temu morda so.

Državni poslanec Karel Smolle je v dunajskem parlamentu predstavnik koroških Slovencev in tudi ostalih narodnih manjšin v Avstriji. Se Vam ne zdi, da bi z njegovo pomočjo mogla Slovenska skupnost okrepiti svoje stike z manjšinami tako v Avstriji kot v Evropi?

O tem smo se začeli s prijateljem Smollejem že razgovarjati. To spada v naše načrte. Teh je veliko, kot vidite, vendar bi bilo treba povečati število navdušenih aktivistov, da bi mogli vse iz-

Narodna in študijska knjižnica v Trstu želi vsem svojim obiskovalcem srečno in uspešno novo leto 1987.

peljati. Moj predhodnik, prejšnji deželni tajnik prof. Andrej Bratuž je z manjšinami v Italiji že navezal zelo utečene in koristne stike. Precej stikov imamo tudi preko manjšinskih zvez FUENS (predvsem mladinske sekcija) in AIDLCM, čeprav priznam, da jih še preveč zanemarjamo, pač zaradi težav s časom in ljudmi.

Kako si razlagate dejstvo, da je tisk v Sloveniji razmeroma malo pisal o velikem političnem uspehu naših Korošcev?

Spet se je pokazalo, da še niso polno dejstvo deklarirana načela o enakem ravnanju z vsemi slovenskimi komponentami v zamejstvu, ne glede na ideološke ali politične razlike. Jasno je, da se je v letih veliko spremenilo. A na nekaterih bistvenih področjih se še omogočajo neupravičeni monopoli ali vsaj razvidne prednosti.

javljajnikov in njih komentiranju, o vlogi in odgovornosti države in zdravnikov in šolskih vzgojiteljev in političnih strank, o virih zla, o izbiri prave terapije bolni Evropi, o pomoči milijonom mladih, ki so pri živih starših ptički brez gnezda, in končno o načelnem problemu dovoljenosti ali nedovoljenosti umetnega splava. Splavu pa ne nasprotujejo samo neka krščanska Cerkev, neki papež, neka katoliška duhovščina, ampak mu nasprotuje naravno pravo in naravno pravo je božje pravo.

Ime turinske bolnišnice in ime mlade nosečnice iz Ivrije (oboje sveta Ana, mati prebl. Device Marije), mi zbuja predrzno, kar nespodobno vprašanje: kaj bi bilo z nami, ko bi bila ta sveto-pisemska žena napravila umetni splav. Ne bi imeli Device in Matere Marije. Da bi naprej razvijal to misel, bi se mi zdelo le malo manj kot bogokletno.

Seveda je človekovo stališče do moralnosti ali nemoralnosti umetnega splava odvisno od tega, kako kdo rešuje in razvozljava vprašanje zadnjega »zakajstva«, da rabim šaljivi izraz Otona Zupančiča, ko si je belil glavo nad problemom posmrtnosti ob razpravah slovitega slovenskega filozofa Vebra.

Katoliški duhovnik don Agostino Cerri v župniji Giussano blizu Milana s svojim duhovnim

O tem smo jasno povedali svoje mnenje pristojnim krogom.

Slovenska skupnost in mladi. Vi izhajate iz mladinskih vrst SSK. Mnenite, da posvečate kot tajnik dovolj pozornosti mladinski problematiki?

Iskreno povedano: ne mladinski ne ostalim problematikam ne morem posvečati toliko pozornosti, kot bi si želel, ker živim od svojega poklica, imam družino pa še kako drugo obveznost (mnogim sem se moral — ne lahko — odpovedati). Zato je pri nas — a ne le pri nas — nujno skupinsko delo. Zato se tajništvo precej pogosto sestaja, zato skušamo uvesti še nove oblike skupnega dela. Z mladinsko sekcijo SSK, pa tudi z nekaterimi drugimi mladinskimi izrazi imam, vsaj upam, zelo dobre zveze.

Pri mladinski sekciji je tako, da smo v njen statut zapisali načelo o čim širši avtonomiji delovanja v okviru temeljnih strankinih načel. Ta statut sem tudi sam pisal, zato ga mislim tudi spoštovati. Deželni tajnik mladinske sekcije je avtomatično član deželnega tajništva, tako da je polnopravno vključen v vse delo in lahko v vodstvo prinaša mladinske zahteve. Ko pa je kak problem ali večji načrt, pa se takoj, brez formalnosti, pogovorimo.

V zadnjem času je marsikoga pri nas globoko presunila vest, da nekateri naši mladi uživajo mamila in da je tudi nekaj razpečevalcev. Vas je ta vest presenetila? Kaj bi o tem povedali?

Da, tudi mene je hudo presunila. Popolnoma presenetila ne, ker je bilo treba pač računati s tem, da naša skupnost žal ni imuna pred takimi pojavi. Naši strokovnjaki so večkrat poudarjali, kako je pri nas nevarnost mamil nekoliko manjša zaradi angažiranosti mladih na vseh področjih.

Zato pa vest o taki razširjenosti zasvojenosti z mamil postavlja huda vprašanja o uspešnosti naših vzgojnih organizacij, šole, o vplivu staršev, o zdravju skupnosti kot take, o mestu, ki jo imajo v njej moralna načela.

Saj ne gre le za mamila. Kolikšno je spoštovanje nerojenega življenja med nami? Koliko se podpirajo oznanjevalci vrednot? Koliko se podpirajo mladinska društva? Koliko se popušča

pomočnikom Eligijem Ciapparella o razodetju in vsebini zadnjega »zakajstva« tako živo veruje, da vsak terek vse umetne splave tamkajšnje bolnišnice z mrliškim zvonjenjem objokuje. Tudi to vest berem prav te adventne dni v zadnji številki najbolj razširjenega italijanskega tednika. Začelo pa se je takole: najprej je prepričal zdravniške krajevne bolnišnice, naj se odpovedo umetnemu splavljanju nerojenih. Ti so se res opredelili in prijavili za »pridržek vesti«. Zaradi tega prihaja vsak terek ob dveh popoldne ekipa tujih zdravnikov od drugod opravljat ta odiozni posel. Župnik ali njegov kaplan redno ob isti uri odpreda električni pogon zvonovom za žalno, pogrebno zvonjenje. Z njim hočeta duhovnika buditi vest ljudem, da ne bi morili, ampak ohranjali in obvarovali življenje spočetim človeškim bitjem. Odmev tega zvonjenja je segel neprimerljivo bolj daleč, kot si je duhoviti pobudnik mogel predstavljati: registrirali so ga na prvih straneh mnogi časopisi, iz raznih krajev Italije ter zamejstva prihajajo v župnijo telefonske, telegrafske, pisemske čestitke in pohvale. Zvonjenje razbija brezbriznost, kajti ljudstvo ve, da se je iz strahu pred črnoobilsko okužbo povečalo število prekinitev nosečnosti v Rimu za stotideset in v Milanu za devetdeset odstotkov. Mrliški zvon torej bije v opomin, v obrambo življenja.

pred negativnimi pojavi, pred moralno otopelostjo? Koliko skrbimo za vsakega našega človeka, saj nas ni veliko in bi si kot skupnost lahko dovolili tudi boljšo demografsko, vzgojno, skrbstveno »politiko«.

Ne bi rad odpiral novih vprašanj, na katera pač v naši skupnosti različno gledamo. Vendar pa nas nekateri pojavi naravnost silijo, da moramo o stvareh resno razmišljati brez idejnih kalupov, če je res, da nam je skupna usoda pri srcu.

Kaj bi povedali našim bralcem ob božičnih praznikih in novem letu 1987?

Čisto kratko: voščil bi veliko prave sreče, a tudi življenjske moči in navdušenja!

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Kdor še ni nadomestil zgodovinskega Božjega Deteta s pravljicnim Dedkom Mrazom ali Očkom Božičem (Babbo Natale), ali bradatim in kotmatim Božičkom ali s Santom Klausom, ta vidi v betlehemske jaslice jamstvo in sankcijo življenja, najprej fizičnega in potem transcendentnega, in temu je življenje sveto, sveto tudi za ceno smrti.

Primer takega krščanskega pojmovanja nam nudi ganljiva in nemalo senzacionalna vest iz kronike tega usihajočega leta. Razširili pa so jo le nekateri specializirani krščanski objavljalniki. Preteklo spomlad so pri škofijstvu v Milanu zaključili pripravljajni postopek in nato poslali Apostolskemu sedežu v Rimu dokazno gradivo in predlog za beatifikacijo zdravnice z imenom Gianna Berretta Molla, ki je leta 1962 v tragični dilemi izbrala zase smrt, da bo otrok živel. Njen mož, po poklicu inženir, izjavlja, da se za njenega življenja ni zavedal, da živi ob njem svetnica.

V drugem mesecu nosečnosti četrtega otroka je potrebovala svojevrsten kirurški poseg, da bi zagotovila spočetemu otroku normalen razvoj in sebi dovolj zdravja, potrebnega za nadaljnjo nosečnost — do nenormalnega poroda. Dobro je vedela, da se odločitev za življenje enega in smrt drugega samo odloži. Umetni splav bi rešil pro-

Naše delo se popolnoma vrašča...

RADIO TRST A

• nadaljevanje na 5. strani

za popravilo bivšega otroškega vrtca v Šempolaju. Nadaljevali bomo z urejevanjem Rilkejevega sprehajališča, ki bi ga morali odpreti 11. aprila. Pripravljamo tudi pomembno manifestacijo za mir, ob sodelovanju pobratenih občin Buje in Ilirske Bistrice ter ob sodelovanju 50-članskega pevskega zbora iz Atlantskega zavoda združenega sveta v Walesu, ki bo na turneji v Italiji. Gre za manifestacijo mladih, kakršno smo priredili že lansko leto in je doživela velik odziv. Ta manifestacija bo 8. marca, na dan žena, torej dodatna priložnost za praznik, čeprav je datum povsem naključen, saj je bil odvisen od datuma gostovanja waleškega zbora.

Slišali smo, da ste v zadnjem času aktivno sodelovali v volilni kampanji na Koroškem, kjer ste podprli boj naših koroških bratov za uveljavitev na volitvah. Kaj bi o tem povedali?

Nobena dvoma ne more biti, da je izvolitev Slovenca v dunajski parlament zgodovinski dogodek za ves slovenski narod in res obžalovanja vredno je dejstvo, da se nekateri, še zlasti na Koroškem, tega ne zavedajo. Pri volilni kampa-

V župni cerkvi na Opčinah bo na Božič popoldne ob 17. uri tradicionalni koncert božičnih pesmi, ki ga prireja cerkveni pevski zbor Sveti Jernej s sodelovanjem zborov VESELA POMLAD.

nji sem sodeloval le obrobno, saj sem se udeležil le enega volilnega zborovanja v Globasnici, ob tej priložnosti pa sem se tudi srečal s tamkajšnjim županom. O zborovanju naj predvsem navadnem vtis o veliki žilavosti koroških Slovencev, o njihovi volji po afirmaciji, ki je prišla do izraza tudi v volilnih izidih. Z izvolitvijo Karla Smolleja v dunajsko zvezno zbornico se je slovenska manjšina, z njo pa tudi druge manjšine v Avstriji, povzpela na višjo raven. Ne vem, v kolikšni meri bo lahko Smolle vplival na odlo-

čitve vlade in parlamenta, kajti nastajajoče zavestništvo med socialisti in ljudsko stranko je številčno premočno. Vendar pa nihče ne bo mogel več trditi, da vse avstrijske stranke soglašajo s politiko vlade do manjšin, kar se je v parlamentu doslej dogajalo.

Vi ste tudi pokrajinski podtajnik Slovenske skupnosti na Tržaškem. Kaj bi o tem delu povedali?

Izhajamo iz dolgega napetega obdobja, iz večmesečne krize, ki se je končala s sestavo novih odborov na tržaški občini in na tržaški pokrajini ter novega vodstva Krajevnne znanstvene enote. Slovenski skupnosti je uspelo, da je ohranila vse pozicije in da je ohranila programske smernice iz prejšnjega obdobja.

Seveda, rešitev me ne zadovoljuje. Sam sem pred leti že enkrat izstopil iz vodstva Slovenske skupnosti, ker nisem soglašal z neko podobno rešitvijo. Svojega kritičnega stališča ne spremijam, kajti ta večina ne ustreza potrebam slovenskega prebivalstva in tudi ne želji po utrjevanju sožitja. Moram pa dodati, da je edina alternativa v opoziciji, v kateri ne bi imeli nikakršne možnosti vpliva na delo odborov. Tako pa imamo možnost, da nekaj koristnega naredimo in kljub vsem kritikam, nekaterim morda tudi upravičenim, večinoma pa neupravičenim, kar jih je letelo na predstavnike Slovenske skupnosti, ne smemo pozabiti nekaterih velikih uspehov, kot na primer razpis jusarskih volitev, pomembne razstave in koncerti v mestnem središču in drugo. Vsako delo je treba predvsem ocenjevati globalno, poleg tega pa ni mogoče mimo upoštevanja objektivne stvarnosti, ki nam ni naklonjena.

Kaj predvsem voščite svojim občanom in našim bralcem za te božične in novoletne praznike?

Voščim jim predvsem miru, ki ga vsi tako kravavo potrebujemo. Voščim jim zdravja, brez katerega ni življenja. Voščim jim dobrega počutja, sreče in veselja. Vsem, bralcem Novega lista, našim občanom in končno tudi samemu sebi voščim, da bi bilo prihodnje leto po možnosti boljše od letošnjega.

blem njenega življenja. Toda možu, inženirju, kakor ona vernemu človeku, je odločno naročila: »Ko boste ob prihodnjem porodu morali odločiti, čigavo življenje varovati, moje ali otrokovo, naj ne bo nikakršnega oklevanja: odločite, to zahtevam, za otroka!« Sedem dni po porodu je umrla. In pustila štiri sirotice. Farizej bo brž vzkliknil: »Naj bi bila vendar žrtvovala četrtega — ali ob tisti kirurški operaciji sedem mesecev poprej ali pa ob porodu — in bi mogla živeti in bi trije prejšnji otročki imeli mater živo.« Tako farizejstvo je zelo razširjeno. Le kakšna bi bila cena pri taki logiki? Umor nedolžnega bitja. Žena je namreč umrla naravne smrti, njeno življenje bi bilo mogoče rešiti samo z nedovoljenim nasilnim umorom drugega človeka.

Juristi ločijo med ubojem in umorom. Prvi je kdaj dovoljen: pod določenimi pogoji celo v obrambi imetja, v silobranu, v pravični vojni, kot smrtna obsodba za hude zločine, po nesreči in popolnoma nehote, v obrambi devištva pred posilstvom — in pika. Izven teh slučajev se vsak nasilen odvzem življenja bližnjemu imenuje umor in ta ni nikdar dovoljen. Evtanazija in umetni splav spadata v kategorijo umorov.

Junaška odločitev imenovane žene zdravnice pri štiridesetih letih starosti kajpak ni izvirala iz trenutne zbežanosti ali preplašenosti v kolebanju med nebesi in peklom ali iz vplivov tujih

oseb, ampak je bila dozoreli sad poprejšnjega stalnega krščanskega prepričanja in vedre ter globoke vere. Zdravnica Gianna Berretta Molla je bila znana kot vedno zelo vedra oseba, ki je ljubila življenje, ki je bila polna življenja, poleg normalne službe v pediatriji je bila zastopnik na voljo šolskemu zdravstvu, navdušena mamica, izredno delavna, vedno zaposlena, je vneto vodila krajevni odsek Katoliške akcije — in rada je hodila smučat in na sankanje.

Za božično razmišljanje nudim bralcu v preudarek uganko. Kaj pomeni to, da v neki vasi med gorami nevidni neznanec ali neznanica z nevidnim in neslišnim naročilom nagne malega fantiča, da vstane iz molitve in reče njemu znani odrasli osebi, naj ona izlušči iz gruče tujcev nekega njemu absolutno nepoznanega italijanskega zdravnika iz Milana in naj mu pove, da Mati Božja želi pohvaliti njega in njegove kolege v tisti milanski kliniki, ker so se uprli sodelovanju pri umetnih splavih itd.? Zdravnik je bil dr. Frigerio, ki ga osebno poznam (jaz in fantič Jakov Čolo iz Medjugorja) in dogodek se je odigral precej drugače kot je površno pisal pred par leti neki tukajšnji slovenski tednik.

Da, Medjugorje! Komu ne bi misli tja hitele v teh razrvanih časih, pa v teh svetih božičnih dneh?

St. Žerjal

■ NEDELJA, 21. decembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župniške cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.10 Mladinski oder: »Čudežna popevka«, radijska igra (Smiljan Rozman); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Nediški zvon; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila; 14.10 Karst Brothers - glasbeni kabaret; 15.10-19.00 Šport in glasba ter prenosi z naših prirediteljev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 22. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Poljudno čtivo - Liki iz naše preteklosti: dr. Franc Kos; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Lahkih nog naskrog; 14.30 Mladinski pas; 16.00 Zbornik; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Muhač Tang; pianist Johannes Kropfisch; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 23. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Čas in prostor: Pojemo v živo!; 15.00 Mladinski pas; 16.00 Zbornik; Razmišljanja o vsakdanjih stvareh; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Muhač Tang; sodeluje Trio Jess z Dunaja; 18.00 Z mednarodnega natečaja Prix Italia: Luigi Santucci: »Čarovnični sin«, radijska igra; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 24. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Almanah: Raziskovanje in gibalne dejavnosti; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Cecilijanka 1986; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Čas in prostor: Gospodarska problematika; 14.40 Mladinski pas: Glasbene skice; 16.00 Zbornik: Od Milj do Devina; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Vinko Beličič: »Božje drevesce«, radijska igra; 19.00 Radijski dnevnik; 19.20-01.00 Na viljo božično: večer glasbe in besede z božičnim koncertom, voščili in s prenosom maše polnočnice iz Števerjana.

■ ČETRTEK, 25. decembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Mladinski oder: »Pravljičica o deklici, ki jo je zmeraj zeblo« (Alenka Rebula); 10.45 Božične skladbe izvajajo skupina »Gallus Consort« iz Trsta: Miloš Pahor (kljunasta flavta, viola da gamba), Dina Slama (glas, čembalo) ter Irena Pahor (glas, kljunasta flavta, viola da gamba); 11.30 Beležka - Voščila naših škofov - Glasbeni mozaik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Odgovori v barvah; 14.30 Mladinski pas; 15.15 Charles Dickens: Stare božične razglednice: »Trgovinarski sveti večer«, radijska dramatizacija: Lev Detela; 16.00 Zbornik: Na gorškem valu; 17.00 Koncert božičnih pesmi v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Štivanu. Izvajajo moški zbor Fantje izpod Grmade, deklinski zbor Devin, mladinski zbor iz Štivanja, flavtistka Suzy Gratton, klarinetist Sergio Gratton, organistka Lucija Lavrenčič; vodita Herman Antonič ter Ivo Kralj. Koncerti smo posneli 4. januarja letos; 18.00 Četrtekova srečanja: Pričevanja o Tigru; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 26. decembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 9.00 Božični koncert v tržaški stolnici sv. Justa. Vodi Zorko Harej, sodelujeta sopranistka Ljuba Berce Košuta in organistka Dina Slama. Koncert je priredila Zveza cerkvenih pevskih zborov v Trstu 12. januarja letos; 10.15 Mladinski oder: »Angelček miru« (Lučka Susič); 10.45 »Ena druga božična pesem«, pesmi Primoža Trubarja in drugih slovenskih protestantov; 11.30 Beležka - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Čas in prostor: Naš jezik - Ne prezrimo!; 15.00 Mladinski pas; 16.00 Zbornik: Osebno; 17.15 Naš športnik, neposreden prenos iz Kulturnega doma v Gorici; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 27. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v stolnici sv. Justa v Trstu: sopranistka Ljiljana Molnar Talajčić in orglar Andjelko Klobučar; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h: Ta rozajanski glas; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Poti do branja; 14.40 Drugi program; 17.00 Poročila